

XVIII. ÉVFOLYAM

26. SZÁM.

BUDAPEST, 1928

SZEPTEMBER 10.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL : BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Népnevelés.

Ki hivatott erre? Elsősorban a tanító. Meg is teszi. Fáradtságos, türelmes, nehéz munkával neveli a népet. De amikor a kis szurtos, maszatos nebulóval készen van, amikor a sok kis Jancsinak, Pistának sikerült az abécét, az egyszeregyet betanítani, amikor az iskola kis harangja az utolsó óra végét jelzi, akkor már alkonyat felé jár rendesen az idő s a tanítónak nem marad ideje, nem igen van alkalma arra, hogy a felnőttekkel is behatóan foglalkozzék és pótolja azt, amit négy vagy hat elemi alatt nem lehetett megtanulni vagy aminek befogadására a 6—10 éves zsenge agyvelők még nem igen alkalmasak.

A pap misét mond, prédikációt tart, keresztesket, temet, gyóntat, áldoztat s emellett a munkája mellett ugyancsak kevés ideje marad ahhoz, hogy a népnevelés terén tökéletes, hézagatlan működést fejthessen ki.

A jegyző? Nem. E téren rá sem lehet számítani. Adóhátralék miatt beidézett, mérgesen pipázó férfiak, zsörtölődő, pergönyelvű asszonyok állnak — néha egész csoportokban — a községháza előtt és várják, hogy ügyes-bajos dolgaikban a sor rájuk kerüljön.

Ki hát? Ki végezze azt a munkát, amelynek fontossága napról-napra erősödő sullyal jelentkezik a közéletben. Ki végezze — főleg egészségügyi téren — azt a felvilágosító munkát, amely gátat, fokozatosan ellenállóbb gátat emelne annak a veszedelemnek, amely bennünket csecsemőhalandóság, alkoholizmus, tuberkulózis és utóbbi években a falvakban is erős emelkedést mutató nemi betegségek alakjában egy második Triannonnal, egy második pusztulással fenyegetnek?

Az orvos! Ez volna a legegyszerűbb, legtermészetesebb felelet! Ám orvos nincs minden községben, a járási orvost rendesen valami lelket is kirázó szekér viszi valamely tanya felé, ahová egy beteghez viszik, — tegyük hozzá — rendesen akkor, amikor már késő. Tehát ő sem. A szerep pedig szép volna. A csendörnek szánánk.

Örömmel, büszkeséggel töltene el bennünket az a tudat, hogy ha a szolgálatban álló csendör azt az idejét, melyet a szorosan vett szolgálat nem vesz igénybe, annak szentelné, hogy ismereteit és tapasztalatait, amelyeket a csendőrségnél szerzett, ennek a magasztos célnak szolgálatába állítaná.

A különböző államok egészségügyi statisztikáinak számoszlopai már régen megtanítottak bennünket arra, hogy valamely nép műveltségi állapota és általános egészségügyi viszonyai párhuzamosan haladnak. Minél műveltebb egy nép, annál jobban el tudja kerülni az

egészségét veszélyeztető tényezőket, annál kevésbé hódol babonáknak, helytelen szokásoknak, a hatóság intézkedéseit pedig megértéssel fogadja s nem igyekszik kijátszani azokat.

A népiskolák szaporítása, kellő számu és minőségű tanerők képzése már magában véve is nemcsak a nép-művelést, hanem az egészségügyet is előmozdítja. A csecsemőhalandóság, a tuberkulózis, alkoholizmus és a nemi betegségek elterjedése ellen egyik leghathatósabb eszközünk a felvilágosítás munkája.

A tanerők képzése, a népiskolák szaporítása terén sokat, elismerésre méltóan sokat tettek nálunk a háboru utáni években, de persze itt nem évek, de évtizedek munkájára lesz még szükség. Eppen azért, ha a még hiányzó tanerők és iskolák helyett nem is végezhet el mindent, de eléggé magasra nem értékelhető munkát fejthet ki a csendör.

Ennél nincs szüksége a csendörnek akadémiai képzettségre, nincs szüksége komplikált anatómiai és orvosi ismeretekre. Elég ha azokat az egyszerű, könnyen megérthető, mindenki által betartható egészségügyi szabályokat, tudnivalókat ismerteti, melyeket már mint próbacsendör is elégszer hallott.

Természetesen — hogy a legcsekélyebb félreértés se legyen — nem akarjuk azt mondani, hogy a csendör a gyanúsítottal nyomozás közben egészségügyi kérdések felett tanácskozzék.

A hivatásszerű kötelességnek nem szabad a legcsekélyebb csorbát sem szenvednie és magától értetődik, hogy a közbiztonsági szolgálat az első. A hivatásszerű szolgálat pontos és lelkiismeretes végzése mellett is marad azonban a csendörnek ideje szolgálat közben is, még inkább szolgálaton kívül arra, hogy ebben a felvilágosító munkában, melyre a falu lakossága olyannyira rászorul, hathatósan közreműködjek.

Az emberek általánosságban meglehetősen sok időt fecsérelnék céltalan beszélgetésekre. Bár a csendört legkevésbé sorolhatjuk ezek közé, — azért ő sem egészen kivétel.

Ha ezek az üres, legtöbbször unalmas órák a fentebb vázolt cél szolgálatába állíthatnának, az eredmény egészen bizonyosan várakozáson felüli lenne.

Falusi pletyka, legénykedés, izetlen tréfák, élcélődések, mennyi drága, mennyi hasznosra fordítható időt rabolnak el! A csendörnek arra kell törekednie, hogy a falubeliekkel érintkezésbe kerülve, ne »társalogjon«, hanem »tanítson«. Persze a csendörhöz illő komolysággal és szerénységgel.

Jutalma elsősorban az lesz, hogy élete oly tartalmat nyer, amely azt teljesen betölti, száműz mindenféle kétesértékű, kétesizű szórakozást. A polgári lakosság körében a csendör erényeivel kivívott tekintélyéhez őszinte ragaszkodás fog társulni, a nem »kötelességszerű« munkája eredménye láttán pedig oly örömben lesz része, mely a földön elérhető örömek között, ha talán nem is leghangosabb, de legtisztább s ami fő — legmaradandóbb.

Írásvizsgálati megfigyelések a nyomozás szolgálatában.

Írta: Dr. KRANTZ DEZSŐ hadbíró őrnagy.

Aligha akad ember, ki, ha előtte ismeretlen írás jut kezébe, ne gondolkozzék afölött, vajjon az kinek is az írása? Nem is kell felcsapnunk grafologusnak, hogy elismerjük, miszerint egy napszámosnak vagy egyszerű gazdaembernek írása más, mint valamely előkelő hölgyé, hogy egy gyermek kézvonásai mások, mint egy aggastyané, hogy egy boltiszolga írása más, mint egy tudósé, nem is szólván a helyesírás és a stílus különbségeiről.

Ez azonban még csak irástanulmány, miként az is, midőn »kiirt«, pedáns, érdekes, könnyed, energikus, ideges, arisztokratikus, stb. írásról beszélünk. Nemi jártasság után felismerjük írását a nőnek, a katonának, a tudósnak, de ezzel még nem hatoltunk be a tudományos írásvizsgálat mélységeibe. Hogy a tudományos képzettség alapját megszerezzük, adatokat kell gyűjtenünk, majd azokat óvatosan exakt kísérletekre felhasználnunk, egyénesitenünk és csoportosítanunk, hogy azok nyomán szabályokat állíthassunk fel.

Buvárlatainknak történeti multjuk is van. Már a 14. században *Baldo Camillo* és egy névtelen »Ideographica Prosperi Aldorissi« feliratu könyvében a kézírások megítélésével foglalkoztak. A mult század elején Párisban ismeretlen szerzőtől megjelent a »L'art de juger de caractère des hommes par leur écriture«. (Emberi jellemek megítélésének művészete, írásaik alapján.) Az igen sokoldalú *Goethe*, a németek nagy költője,

Lavater, a híres emberbuvár is foglalkoztak, azóta még számosabban foglalkoznak tisztán tudományos alapon e kérdéssel.

Mint a nyomozás egyéb terén, úgy itt is legjobbak, mert legközvetlenebbek a magunk tapasztalatai, megfigyelései, amelyeket kellő kitartással, szorgalommal és megfelelő ideig folytatva, arra a meggyőződésre fognak vezetni, hogy az írásvizsgálatnak tudományos alapja van, tehát érdemes vele foglalkozni.

Az írás megítélése körüli nyomozásban két szempontot követünk: megismerni általa az embert, akitől származik és annak az előzetes kérdésnek az eldöntését, vajjon van-e elegendő támpont két vagy több írás azonosságának a feltételezhetőse. Másszóval, fennforog-e annak szükségessége, hogy a bizonyosság megállapítására irázzakértőket vonjunk közre.

Ennek az előzetes kérdésnek az elbírálásánál van szükségünk grafológiai ismeretekre ott, ahol az írássonosságának vagy különbözőségének eldöntéséhez valamely érdek fűződik a nyomozásban.

Idevágó ismereteinknek gyűjtő munkálkodásunkkal való megszerzésére különösen bőven nyílik alkalma a nyomozó és vizsgálati hatóságoknak, akiknek kezén nagymennyiségű, különböző írás fordul meg és íróik legtöbbjét személy és foglalkozás szerint módjukban van megismerni, a személyes érintkezésnél pedig ellenpróbáját ejteni annak, vajjon az írás alapján esz-közölt elképzelésünkkel helyesen következtettek-e?

A művelet első része az anyaggyűjtés munkája. Igyekezzünk elsősorban megismerni a régebbi betűformákat, amint azokat általában az öreg emberek alkalmazták. Nem is kell nagyon messze nyúlunk az elő-időkbe, hogy megállapíthassuk az idők folyamán nem-

Ima.

Uram segits! Magyarok Istene!

Kinek neve is bűbájos zene;

Add, hogy mindig szebb legyen élete,

Erénye, lelke, szíve, éneke

S viruljon itt magyarok nemzete:

Mindörökké Amen.

Veszprémi Antal örmester (Lébény).

A sheriff.

Írta: KILIÁN ZOLTÁN.

I.

A sheriffet jól ismerjük a moziból. Kedélyes, ingujobban járkáló ember ez a sheriff, rendszerint ő fogja el az amerikai filmek bűnöseit. Társát is bőven van alkalmunk emlékezetünkben megrögzíteni, számtalanszor láttuk már, amint a sheriffel sziklák és faóriások között a helyszíntre szuszog. Ez a társ a constabler.

Az Északamerikai Egyesült Államok vidéki közbiztonsági szervezete még ma is ezen a két derék tényezőn alapul. Komoly, európai értelemben vett csendőri tevékenységről hatalmas területeken nem gondoskodik valójában senki, mivel a választástól függő sheriff minden szakképzettség nélkül kerül ki a közönséges polgárok soraiból, legtöbb-ször csak rövid ideig marad hivatalában és főfeladata az adók behajtása.

Még a messzi XVII. század eleven emléke ez a kétfogolytáborból idehozott engem, a sheriffet fogja kihívni.

közbiztonsági tényező. Az első bevándorlások idejéből valók, amikor a telepesek mind sógorságban, komaságban voltak egymással és mindig tudták, hol szánt-vet éppen a sheriff, hol fűr-farag a constabler, hová kell menni, ha baj van. E régi rendszer különös megmaradása eredményezi, hogy a vidék közbiztonsága igen gyenge lábon áll s az Egyesült Államok területén elkövetett bankrablások kilencven százaléka a vidék apróbb bankjaira esik.

Mindezt el kellett mondanom előljáróba a történetemhez.

II.

Abban az időben Montanában laktam, de egészen fent a kanadai határon. Ha faházunk ablakán kidobtuk a cigarettát, az már Assziniboiába esett, Kanada egy államába. Házunktól mintegy ötven lépésnyire emelkedett az Imperial Bank of Canada sátorkunyhója, azontul pedig a Town Bakery, azaz a »városi« pékműhely. A bankkirendeltségen Kennard dolgozott, egy hórihorgas skót, meg miss Corrison, gömbölyű, kedves winnipegi leány.

Egy este, hazatérve az erdőből, holtan találtuk mindkettőt. A házunk előtt, vagyis montanai területen feküdtek. A bank sátorkunyhója odaát Kanadában ki volt fosztva. A pék valahol lisztért járt feleségével, ez volt a rendes lisztszerzési napja.

Nyilvánvalónak látszott, hogy a két holttestet kanadai területről hozták át ide. A gyilkosok ismerték a híres Canadian Royal Mounted Police-t, Kanada nagyszerű lovasrendőreit, jobban látszottak tartani tőlük, mint a montanai sheriffektől. Egyelőre megnéztük tüzetesen a helyszínt, majd tanakodni kezdtünk, melyik bűnügyi hatóságot értesítsük, a kanadait vagy az amerikaiat. Abban állapodtunk meg, hogy én átmegyek Kanadába, Bert pedig, aki Szibériából, a hadi-

csak a szóhasználatban, hanem a betűformákban, a betűalkalmazásban nyilvánuló változásokat s ehhez képest az avultságot, régiséget. Általános volt a múlt század derekán a művelt középosztály írásaiban az ily szavakban, mint pl. »hosszu«, »összesen« a szó első »s«-betűjét nyújtott alakban, a német nyújtott »h«-hoz hasonlóan írni, avagy a mai »és« kötőszónak megfelelő »s« betű fölé hiányjelet alkalmazni, mit azonban az újabb generáció írásaiban nem követ, legtöbbször nem is ismer. Az ilyen írásmód ismeretlen követőjét bizvást tarthatjuk idős embernek, kinek írásában ifjukorának emléke él. Azok, akik a betűvetést öreg tanítótól tanulták, ha emellett különben is kevésbé önálló egyéniségek, igen soká, talán egész életükön át, megmaradnak az első oktatójuktól tanult betűformák mellett.

Nem változik, »nem halad a korrall« az egyszerű ember írása, aki ritkán ír, akinek nem kényere a betűvetés. Viszont vannak, akik valamely régi betűformát rokonszenvből vagy kegyeletből, pl. mert atyjuk is így használta, vagy feltűnni vágyásból használnak, ám öregek is viszont, akik szívesen ragadják meg az ifjú írásának formáit és egy-egy előregedett betűformát letesznek, mint valamely divatját multa ruhadarabot. Általában mégis szabályként tekinthető, hogy az idősebbek nem szívesen cserélik föl megszokott betű- és stilusformájukat. Nem haladnak a merész ujitók rohamlépteivel. A negyvennyolcas idők klasszikus műveltségű magyarjának tollából az esztendő harmadik hónapja »Martius«-nak íródott, mi utódok már »március«-nak irtuk, míg fiainkat, iskolai dolgozataikban, most már az egyszerű c-vel irt »március« kötelezi.

Fiatalabb, emellett tudományosabban képzett nem-

zedékre valló az írás, ha az elemi iskolában tanított »r« betű benne divatosabb »z« formájú, ha a németes »k« betű különösen a szó elején és végén, az írott E betűhöz hasonló alakban szerepel. A magyar írásában német gótikus »k« betűt íróról biztosra vehetjük, hogy javakorbéli és oly valaki, aki a magyar nyelven kívül a németet is bírja, esetleg német anyanyelvű, először a német, gótikus írást tanulta meg. Ujabban e németes betű használata letűnően van. Ennek magyarázatát abban keresem, hogy a gótbetűs írás lassanként kiszorul az iskolából és helyét a németben is a mi latinbetűs írásunk foglalja el.

A most ismertetett külső szemrevételezés után figyelnünk kell, vajjon az írás, melyet vizsgálunk, gyakorlott avagy gyakorlatlan kéz írása-e? Ez a könyv egyik része megfigyelésünknek, mert ha nem is lehet szóban kifejezni, miben áll valamely írás gyakorlottsága, rossz magyarsággal »kiírt«-sága, mégis mindenki a nehézkes, gyámoltalanságra, tétovázásra mutató, nem csekély szellemi, még több fizikai megerőltetést eláruló írást könnyen fogja a gyors kézre, gyakorlottságra, tollforgatásban jártasságra mutató írástól megkülönböztetni. Ezzel szemben írásnyomozásunkban nagyon előrehaladtunk, mert az emberek egy nagy csoportját félreállítottuk, állítván róluk, hogy nem az övék az írás.

Nehezebb feladat az írás alapján az ismeretlen író *nemét* megállapítani, bár gyakorlatszerzéssel sok esetben helyesen érünk célra.

Legnehezebb a férfi és nő írása között az írással ritkán foglalkozó falusiaknál különböztetni, mert írásuk hasonló jellegzetességet mutat, mint azoknak a betűformáknak szolgai, sablonszerű utánzata, mellyel

Igy is történt. Másnap reggel kijött lóháton a sheriff, bizonyos Joe Kish. Constablere nem jött vele. Kíváncsian s mi tagadás, kicsit mosolyogva-bosszankodva néztem ezt az embert. Mit fog ez itt csinálni? Valami jámbor bognár vagy ilyesmi lehet. Tudja is ez, mi a bűnügyi nyomozás?! A filmek sheriffje járt az eszemben.

Joe mester ügyet sem vetett rám, nemhogy észrevette volna mosolygásomat. Apróra megszemlélt mindent, kanadai területen is; kézi nagyítót vett elő, azzal vizsgált a bankkunyhóban három foltocskát a sátorponyván. Majd nagybámulatomra ujjnyomatokat vett fel, volt nála argentorátpor; foli, minden, ami daktiloszkópusnak kell. Mire megjött a kanadai lovasrendőrök járőre, készen is lett helyszíni vizsgálatával egészen.

Feltűnt, hogy a kanadai járőrvezető, egy non commissioned officier, mekkora tisztelettel beszél a sheriffel. Mindennek helyesel, amit Joe mond, noha máskülönben ezek a kanadai rendőrök semmibe sem veszik az államukbeli sheriffeket és saját világhírűktől el vannak kissé kaptatva.

Egyszer csak int nekem a sheriff, hogy üljek fel az egyik kanadai rendőr lovára, vele megyek.

Elcsodálkozva bámultam rá.

— Én?... Nem a rendőr?

— Ön. Gyerünk.

— Nem értem...

— Nem is kívánja senki, hogy értse. Jöjjön! Slappey, ugy-e ideadja a lovát?

— Természetesen, sheriff.

— Akkor megyünk! — bölintott Joe és már ment is. Én utána. Még visszaneéztem a többiekre, úgy látszik, magától értetődő dolognak tartották, hogy engem visz a sheriff. nem csodált meg semmit. Gépszerűnek mutatkozott, mint

— Hová tartunk? — kérdeztem vagy egy órai hallgatás után az erdőben.

Kurtán felelt.

— Meglátja, ha ott leszünk.

Megszoktam már bizonyos amerikai nyerseségeket, de ez a felelet bosszantott most. Nem hagytam szó nélkül.

— Ilyen feleleteket nem szokás adni tisztességes és szükséges kérdésekre.

Nem szólt erre egy szót sem az én sheriffem. Még csak rám se tekintett. Ment, valamivel előttem, hegynek fel, völgynek le. Párszor annyira mérges voltam rá, hogy legjobban szerettem volna visszafordulni. Nem tettem. Tartott a kíváncsiság nagyon.

Végre beértünk a községbe. A háza előtt megállt, leugrott a sheriff.

— Maga maradjon! — kiáltott oda nekem. — Azonnal megyünk tovább.

— Jó. De hová?

Bement, anélkül, hogy felelt volna valamit.

Emberek jöttek oda beszélgetni, ujságokat hallani. A gyilkosságról nem tudtak még, amint kivettem szavaikból; én meg nem szóltam róla nekik. Nem ronthatam a mogorva sheriff nyomozását.

Vagy husz perc eltelte után megjelent az ajtóban a sheriff. Intett az álldogálóknak, felült lovára és mentünk ismét. Visszafelé.

Egy orom alatt aztán eltértünk nyugatnak.

— Nagyképű alak ez a sheriff, gondoltam magamban. Bizonyosan ért valamit a bűnügyi nyomozáshoz, pár sikere is lehetett, most játssza a Nyugat nagy sheriff-detektívjét.

Vad helyek között jártunk, a vidék szépsége egészen lekötött. A sheriff sokszor megfordulhatott már erre, mert a tökéletes amerikai ember munkaközben. Csodálkozásaim és

a táblára előírt minta után az írás nehéz mesterségét lehető hűséggel elsajátították. Egy-egy falusi tanító vagy tanítónő egész generáció hasonló írás-típust nevel, melyből csak azoké válik ki, akik pl. továbbképzés céljából felsőbb iskolába kerültek. De még ezeknél is nehezebb némely hipermodern nő férfias írásából megismerni nemét, aki írásában is igyekszik a férfit megközelíteni, ha lehet, jellegzetességében túlszárnyalni. Mégis, ha gyakorlatra teszünk szerit, ritkán hibázunk. Es ha jártasságunkat erre a színvonalra emeltük, úgy felismerjük a férfi írásában nem ritka nőies, a nő írásában pedig a férfias vonásokat, amelyek fontos következtetést engednek az illetők jellemalkatának mikéntjére is.

A finemü egyed nőies írást csupán a fejlődés éveinek végéig mutatja. Ha tehát valamely írás nőiesnek, egyszersmind azonban idősebb életkorutól származónak látszik, fel kell tételezni, hogy nem férfitől ered.

De nem akarok versenytársa lenni némely grafológusoknak s így az írás nembeli — származásbeli — megkülönböztetésének kérdéséhez csak annyit említek még, hogy a megfigyelések szerint a csirák (hermafroditák) írásai, tekintet nélkül arra, hogy melyik ivarszerv van náluk jobban kifejlődve, tulnyomóan a női írás jellegzetességeit mutatják.

Az írásvizsgálatnak, mint az elméleti zavarok felismerésének tudományos eszközéről és az elmebetegek írásáról (»Paralytikerschrift«) a Csendőrségi Lapok ez évi 4. számában megjelent értekezésemben nyújtottam tájékoztatást s azért ezt a szíves emlékezetbe ezuttal csak visszaidézem.

Az írás külsőségei sokszor nyújtanak biztos következtetést írójának foglalkozására nézve is.

A kereskedő írásából lépten-nyomon kivehető a figyelmesség, az udvariasság, az u. n. kereskedői stílus. A tudós írása ugyancsak sajátos; legtöbbször nehezen olvasható, álló írás, mely a nyomtatott betűhöz hasonlít, mert a sok olvasás által akaratlanul is a nyomtatott betűk formája ragadja meg. A katona írása a banktisztviselő tetszetés írásához hasonlít, de annál határozottabb, mondhatnám jellemesebb. Nem rontott az egyéniségen, hogy a régi katonai iskolák különös súlyt helyeztek növendékeik szép, szinte kaligrafikus írásaira. »Elhasznált« írásból írásbeli munkával agyonhajszolt tisztviselőre lehet következtetni. Az elemi iskolai tanító, akinek egész életén át szabályos, kerek betűket kell a betűország apró népe elé varázsolnia, egyéb írásában is megmarad a jellegnélküliségben. A nagyon elfoglalt orvos írásának betűi éppoly kusztak, mint az a megszokott recept-írása, melyet, sokszor a gyógyszerésznek is fejtörést okozva, patika-használatra állít ki.

Végül nemcsak az írás nyelvéről, hanem külsőségeiből is a levélíró nemzetiségére lehet következtetni. A francia könnyed gondolkodású, az angol-amerikai határozottsága írásából is kiütözik. Hogy a multat visszaidézzem: a volt határőrvidék katonai ivadékaiknak kinos gondossággal eszközölt, a kellő helyen vékonyított, illetve vastagított, tetszetős betűvetése névtelenül is árulója volt e derék hadfiak származásának a régi cs. kir. hadsereg ügyvitelében.

A szabály alóli kivételek tekintetében sok igazság van Scholz Frigyes megállapításában: »Ha a tudós írása olyan, mint egy másolódiynoké, a kereskedő pedig, mint egy művészé, akkor eltévesztették hivatásukat«.

elragadtatásaim figyelmén kívül maradtak látszólag egészen, olykor-olykor azonban mégis éreztem azért az embert benne, nemcsak a gépet.

Olyanforma, de már fejlettebb telephez értünk, mint a mienk. Itt is működött sátorkunyhójában az Imperial Bank of Canada. Erről tudtam meg, hogy kanadai területen vagyunk.

Egyenesen a bank sátorkunyhójába mentünk.

A hivatalnok felállt, elébünk jött.

— Guggoljon le hirtelen és rántsa el a lábát! — parancsolta nekem most a sheriff, magyarul.

Megtettem. Anélkül, hogy megütöttem volna a furcsaságokon. Csak amikor már megkötözve feküdt a padlón a hivatalnok, jutott eszembe a magyar nyelvű parancs.

— Sheriff, kedves jó sheriff, hát maga magyar?

— Az, édes öcsém!

— Az Isten áldja meg, miért nem szólalt meg mindjárt az első pillanatban magyarul?!... Igaz is, honnan tudta, hogy magyar vagyok?

— A jó sheriff mindent tud, kedves öcsém! Most ezt a gazembert visszük át magukhoz.

— Ez a gyilkos?

— Ez, fiam. Csakis ez. De jól esik a magyar szó...

— Min visszük ezt az embert?

— Meglátja öcsém mindjárt. Kocsit hoz a mounted police.

— Azok már tudják, hogy itt vagyunk?

— Hogyne. Még a lakásomról telefonáltam nekik.

— Varázsló maga, bátyám. Honnan állapította meg azonban, hogy ez a tettes?

Mosolygott csendesen.

— Nem minden sheriff ostoba ám, édes öcsém! Akárhogy is annak hiszik...

Többet aztán nem szólt megint, hasztalanul faggattam. A bank javait kezdte leltározni gyönyörű pontossággal.

Kiváncsiskodásomra csak intett.

— Csend, kedves öcsém!

II.I.

Este a házában, tokajira emlékeztető alsókaliforniai bor mellett (melyről sheriff létére sem mond le, akármit beszél is az alkoholt tiltó Volstead-törvény) megeredt Joe nyelve.

— Kettőről kell beszámolnom: magamról, meg a mai nyomozásról. Melyiket mondjam előbb?

Az élete folyását, bátyám!

— Az életem folyását? Hát bizony én csendőr voltam otthon Magyarországon. Örsparancsnokságig vittem fel. A hajlamom vezetett oda a csendőrséghez, öcsém. Szerettem a csendőréletet nagyon. Olyan volt mindig az örsöm, mint a tavaszi életkedv. De nemcsak az örsön, hanem olyan voltam magam is, ebből kerekedett ki Amerika. Élt akkor Fejérszegen, ott voltam én örsparancsnok, egy igen kedvemre való leány. Szép, okos, jó gazdasszony, egyszóval azt hittem: feleségnek való. Az én feleségemnek. Akkor még nem tudtam, hogy olykor megtorpan az élet, de a megtorpanást nem kell az embernek nagyon a szívére venni. Szerencsém volt mindig, egyik szerencse a másikba akadt, előjáróim szerettek, eredmény annyi halmozódott fel mögöttem, hogy a negyede is soknak látszott már... Az ördög tudja, tele volt a világ leánnyal, de nekem éppen az az egy kellett mégis. Látom öcsém az arcán, hogy ostobaságnak tartja ezt, a mai fiataloknak több eszük is van talán, akkor azonban úgy volt, ahogy volt: megkértem. Máig is emlékszem hetyke, hideg hangjára: »Magához?... És ezt komolyan gondolja?!« Nevetni való ugy-e? Akkor azon-

Szeszélyes, határozatlan egyéniségre vall, aki ugyanazon betű típusát írásában változtatja, aki egy-egy újítást felkap, mert azt a betűformát feltűnést keltő mód eredetinek, avagy kényelmesnek tartja. Rövidlítő ember — e látási hiba szerint veendő értelemben a szokásosnál kisebb betűket szokott papírra vetni. Egyenletesen — igen apróan — remegő vonalak öreg ember írására következtetnek. De más az erős felindulásban tollat ragadott egyén írása, melynél a remegési vonalak szeizmográfyszerűek, nem egyenletesek, sőt hosszabb írásművön a felindultság lecsillapodásával meg is szűnnek, egészen elmaradnak. Ilyenkor bizonyosra vehetjük, hogy az írás nem aggkori remegés következménye. Az alkoholélvezet vagy egyéb kicsapongások folytán idegeiben roncsolt egyén írása ezzel szemben mindvégig a remegés tüneteit mutatja.

Gyakorta kiolvashatjuk az írásból, vajjon az, első fogalmazásra avagy tollbemondás után — diktandóra — készült-e. Utóbbinak megállapítása támogathatja pl. írójának azt a védekezését, hogy a tartalom nem fejezi ki a tulajdonképeni akaratot, mert erőszakkal, parancs-zóra íratott.

A tollbamondott szöveg külső alakja hasonlít valamely kész szöveg pl. könyv után írthoz. Gondosabb kivitelű, mint általában az első fogalmazás, ritkábbak benne a javítások. A tollbamondás után, tintával készült szöveget jellemzi, hogy írásának színmélysége nem mindenütt egyenlő, hanem a diktálóra figyelő a tintának fogyáshoz képest bizonyos távolságokban halványabb színű, majd a bemártott tollnak megfelelően ismét sötétebb. Ha a világosabb hely egyenlő távolságban követi egymást, úgy a tollbamondás egyenletes menetű volt. Az író, kinek figyelme elsősorban a tollba-

mondott szöveg pontos leírására s nem tollának megmártására irányult, csak akkor gondolt erre, ha a betűk elhalványulásából üres tollát észlelte. Ellenben felindult, különösen ideges egyének írásainál más a tapasztalat. Ezeknél az írás színe egyenletes, a betűkre fordított tintamennyiség tartalmas. Ideges ember ugyanis sohasem folytatja írását a tinta fogyásaig, hanem ugyszólván minden szó leírása után akár szükséges, akár nem, megmártja íróitollát.

A tollbamondás után írt szöveg elárulja, mikor állott be szünet az írásnál. Az újratezdés szövege ugyanis gondosabb kivitelű, az egy-egy sorban levő szavak száma az előző soroktól különbözik. A szavak ritkulásáról, a nagyobb szóközökről, a betűk nagyobb és pongyolább kivitelétől, a sürűbben előforduló íráshibákról, illetve helyesbítésekről az író fizikai elfáradására; a tollbamondott szöveg értelmi hibáiról a diktáló elfáradására lehet következtetni.

Leírás után készült — másolt — szövegben fentebb említett halványabb helyek ritkán fordulnak elő, ha kellő idő és figyelem fordított a másolásra.

Sebtiben készült írást a rendesnél nagyobb, egyenlőtlen betűk, ugyanilyen sorközök, a befejező vonalak elhúzása vagy felkanyarítása, a szokottnál nagyobb, erőteljesebb ékezetfelrakás, a papiros beosztásának s a külső csinnak elhanyagolása jellemzik. Ezzel szemben gondosságra vall az egyenlő beosztás és a sorok vízszintes fektetése.

Másféle kivitelű gondos munka az íráshamisítás, azaz más egyén írásának vagy aláírásának utánzása, kopirozása. Bármilyen ügyes is legyen e mesterségében az illető, a figyelmes szemléletből meg fogjuk állapíthatni, hogy munkáját bizonyos félénkséggel, vo-

ban elmondhatatlanul a szívemre vettem ezt a kikosarazást. Azt hittem bolond fővel, rajtam nevet mindenki, ilyen kosárral többé tekintélyt sem tarthatok az embereim előtt. Rettegtem, hogy kitudódik valahogy s akkor végem van. Engem keveselt valaki, mikor minden vágyam a boldogítása lett volna. Pár napra rá meghalt az édesanyám is. Teljében voltam a szomorúságnak. Egy barátom Amerikába készült, biztatott engem is, gyere! Akkor még könnyen ment. Hajóra ült az ember, itt volt. Tárt kapuként várta a newyorki kikötő.

Idekint bizony bántam már az egészséget, de nem engedett haza a dac. Nem én. Most nevetnének csak rajtam. Amerika nem adott kosarat, de nem is ölelt. Szép magyar csendőrkoromat sokszor visszasírtam. Szerettem azt a pályát, hiszen mondtam az előbb, hogy az ösztönöm vitt rá.

Az ösztönöm aztán itt sem hagyott nyugton. Először arra gondoltam, valamelyik városban beállok rendőrnek, mikor már jól tudtam angolul. Ez azonban nem az igazi. Felküzdheti az ember magát detektívnek később, én azonban a szabad mezőket, erdőket akartam, nem a várost. Sodródtam egyre nyugatabbra.

Itt Montanában, ahol gyéren van ember, hanem annál több az Isten szép szabad világa, megálltam. Dolgoztam, már csak álmaimban tért vissza régi gyönyörűségem, a nyomozások, bűnös keresések öröme...

Egyszer azonban meghalt a régi sheriff. Engem szemeltek ki a helyére. Beugrottam.

Két-három hét után éreztem már, hogy visszanyertem régi magamat. Ez hiányzott nekem: ez a féligmeddig működő csendőrösködés. Erdőket béreltem kitermelésre, az volt a rendes polgári foglalkozásom. A sheriffségem azonban az igazi. Husz esztendő fiatalodtam vele.

Higgye meg, kedves öcsém, a hajlam az egyetlen valódi

serkentő a munkánál, az sikerül csak, amit valóban szeretettel csinál az ember. Akkor el nem marad az eredmény.

Nem maradt el itt sem. Az alap megvolt, az épület szintén, ezeket még a magyar csendőriskolákból hoztam. Itt hozzátanultam még egyet-mást, ami azóta került a bűnüldözés tudományába. Tizenöt esztendeje egyfolytában vagyok sheriff, talán a legemlegetettebb az egész Nyugaton...

Kezet fogtam Joe Kish-sel; most már teljesen értettem a nevét, Kiss János volt a sheriff magyar korában. Hogy el nem sodorja az embert a szél.

— Teljesen, hiánytalanul boldog vagyok, mindenem megvan... — mondta tovább, elmélázva a sheriff. — Egy-egy szép eset, mint ez a mai, megfiatalít...

— No és az asszony, János bátyám?

— Kétszer nem lehet a magamfajta ember élete sorát megfordítani! — nevetett rá Joe Kish. — Minek is volna? Aggódni értem? Reszketni értem?

Hallgattunk hosszasan mindketten. *Magyarul hallgattunk*, Joe Kish visszaalakult Kiss Jánossá, a sheriff csendőrré; nem a montanai és idakoi hegyeket járta, hanem a fejjérszei lankákat, pusztákat újra; a csendőrfegyverek ütemes muzsikáját hallotta járőrtársa lépteivel együtt s fején fujta a dunántuli szellő a kakastollat...

*

Megszólalt a telefon, a sheriff intézkedését kérték valamire.

Mikor letette a kagylót Joe Kish, rámnézett melegen.

— Igen, kedves magyar öcsém, Joe Kish sheriffnek magát menten le kellett volna tartóztatnia, mikor Bert engedély nélkül behozta ide az U. S. A. földjére. Kiss János azonban lefogta Joe Kish kezét. Ígyunk!... A mai siker? Hát nézze, fiam, az amerikai sheriff csak amolyan

násról-vonásra megrajzolással, legfeljebb kisebb íráscsoportokban végezte s így azok az egység képét nem mutatják. Az ilyen írás vagy aláírás rendszerint abban a részében árul el bizonytalanságot, amelynek a természetesség rendje szerint a leghatározottabbnak kellene lennie.

Mindez kell hogy felkeltse a gondolkozó agy figyelmét és ahol valamely írás valódisága iránt írásvizsgálati tapasztalatainknál fogva kétségünk támad, ne sajnáljuk a fáradságot, hanem adjuk azt át megvizsgálás végett a kémiai és fizikai tudományok s a technika minden biztos segédeszközével felszerelt írászakértőnek, aki pontosan megmondhatja birtak-e alappal vagy sem sejtéseink.

A puska értéke a tűzgépek korában.

(Adatok a puskával való lövéshez).

Irta: HAZAI IMRE százados.

Ez évben jelent meg e lap hasábjain *Kiss Aladár* százados hajtársam egy cikke, mely a csendőrség lökiképzésével foglalkozott s ennek keretében gyakorlati értékkel bíró irányelveket tűzött ki ezen fontos kiképzési ág felkarolása érdekében.

Ez a tanulságos és jól átgondolt fejtegetés szükségtelenné teszi, hogy az alábbiakban a puskának a korszerű harc-eljárás következtében megváltozott szerepére és jelentőségére részletesen kitérjek. E helyett a kérdést néhány új szempontból kívánom megvilágítani.

vadcsendőr ám, úgy dolgozik, ahogyan tud, perrendre, mi-egyébre nem sokat adva. Én is. Amikor hazajöttünk ide, a személyi nyilvántartóm daktiloszkópiái adataira volt szükségünk. Törvény ide vagy oda, észrevétlenül bizony minden ember ujjnyomatát felveszem, aki a tágabb értelemben vett környéken itt megfordul. Mánia, de hasznos. Kevesen vannak az emberek, lehet. Nem veszik észre, nem tudják, tehát nem is tiltakoznak... Várjon csak... igen, mindjárt... itt van ni a magáé is köztük... Ez az én titokzatos sikereim egyik magyarázata... Kicsit szemfényvesztő ország ez, nem kell mindent az orrukra kötni. A kanadai rendőröknek sem. Küzdöttem ám magammal nagyon, mikor olyan mogorva, sőt durva voltam magához. Nem akartam először elárulni magamat, minek fedjem fel a sheriffban a magyar csendőrt? Minek tárjam fel egy idecseppent magyar fiatalembernek az életemet? Később már elhatároztam magam a leleplezésre, de ekkor meg fokozni kívántam a meglepődéseit. Nem tagadhatja, hogy ez sikerült.

— Dehogy tagadom. A másik bankosról tehát ujjnyomatfelvétele volt János bátyámnak?

— Igen, amerikai dollárt váltottam be egyszer nála kanadai dollárra, akkor szereztem. Hogy valamelyik bankalkalmazott volt a tettes, azt a gyilkos cipőnyomaiból is láttam. Külső szolgálatra egységes típusu cipőt kapnak ezek az emberek, igen olcsón. Kétféle ilyen friss férfilábnymom volt a helyszínen. Ujjnyomatfelvételemet pedig látta vizsgálódás közben. A bűncselekmény rekonstruálása már odakint alakult, itthon bizonyosat tudtam. A gyilkos szerelmes volt miss Corrisonba, a leány azonban Kennardot szerette. A pék bement lisztért, maguk Berttel nem szoktak otthon lenni napközben, azt hitte tehát a boy, hogy egyedül lesz a leány, Kennard is felhasználta az alkalmat és beruccant a pékekkel, ezt már többször megtette.

Senki sem vonhatja kétségbe, hogy ma a tűzgépek korszakában szinte általános tünetté vált a puskának bizonyos mérvű lekicsinylése, helyesebben ama elv hangoztatása, hogy a puskának vajmi kevés szerep jut a korszerű harcban.

Ha figyelemmel kísérjük a gyalogság könnyű és nehéz gépeinek fokozatos és rohamos gyarapodását, első pillanatra tényleg érthetőnek találjuk ezt az elhamarkodott és felületes megállapítást.

Valójában azonban mi a helyzet?

A világháború elején és ezt megelőzőleg a tüzharcsulya a puskán nyugodott. A csatár tüzétől oly feladatok megoldását kívánták, amelyek minimális találati valószínűséget ígértek, de mégis követelni kellett ezt, mert más megoldás nem volt.

A nagy távolságra történő, kevés eredménnyel biztató lövöldözés abban a pillanatban fölöslegessé vált, midőn a géppuskák hatalmas tüzereje bekapcsolódott a gyalogság tüzharcaiba. (800—1600 m.)

A golyószórók (könnyű géppuskák) rendszeresítése pedig a puska tüzét arról a távolságról szorította ki, mely a golyószóró részére a leghatásosabb. (400—800 m.)

Ebből érthetővé válik, hogy tulajdonképpen nem történt más, mint hogy a puska alkalmazását szabályzataink ama esetekre írják elő, melyeknél a kis távolságon belül való tüzelés (400 m.) arányban áll a puska teljesítő képességével a találati valószínűséget illetően.

Ebből kiviláglik, hogy a puskával szemben eddig kényszerűségi okokból tulzott követelményeket támasztottunk, annak jelentőségét a korszerű harc-eljárás nem csökkentette, hanem csupán mint a tömeg tüzfegyvere veszítette el jelentőségét.

Hogy a puska alkalmazását szabályzataink a kis távolságon belül írják elő, annak számtalan oka van. A harcá-

Kennard azonban otthon volt. Szóváltás, indulatok, pisztoly... A pénz pedig? Mikor már halott volt mind a kettő, a látszatért is meg lehetett a rablást rendezni...

— Vad Nyugat.

— Dehogy. Közönséges szerelmi história, minden városban akad. Olyan kocsit után futott a számár, mely nem akarta felvenni. Egyik ilyen dologba esik bele, a másik elszalad a hatodik határba, sőt más világrészbe, van aki a gombházat emlegeti... Csak az a baj, hogy errefelé kevés a gombház. Egyszerű eset, no.

IV.

Jó dologom volt Montanában, egyszer azonban hazagondoltam mégis. Joe Kish szaporán bólogatott hozzá és ellátott minden szükséges irással.

— Próbálja csak meg otthon, fiam! Minden amerikás szíve titokban hazahuz... Ha nem menne otthon az élet, gondoljon az öreg montanai sheriff-csendőrré, itt mindig lesz nyitott ajtaja, ha a nagykapun ott keleten nem is megy másnak a dolog... Aztán egyszer valamikor, ha ráér, nézzen le Fejérszegre... Csak úgy, tudja... csak azért...

*

Döcög itthon az életem, gondolok is az öreg sheriffemre, nyitott ajtaján azonban nem fogok besurranni soha. Nekem az az ország nem ígért földje.

Fejérszegen is jártam, az »egykorinak« nyoma veszett. Nem küldhettem egyéb hírt róla.

Hanem valamit küldtem, aminek nagyon, de nagyon megörült a montanai sheriff: igazi, fénylő kakastollat. Duplát, dusat, tollforgatókkal. Azt írja a sheriff: »szobám legszébb helyén van és *édes fiutalságomnak* nevezem...«

szati okok felemlítése nélkül most csak a lövésszaki tényezőket említjük.

A puska szórása 400 m.-en felül oly nagy, hogy a találati valószínűség nem áll arányban az eltüzelt töltények számával. A személyi tényezők (fáradtság, célzási hibák) ezt a szórást még jobban növelik, úgy hogy bizonyos távolságon túl bizonyos célokkal szemben a puskatűz kimondottan löszerpazarlásnak minősíthető.

Ezzel szemben a gépeknél a szórást növelő személyi tényezők szinte teljesen hiányzanak, a még meglévő egyéb tényezőket pedig teljes mértékben ellensúlyozza a nagy lögyorsaság és a tömött, szűk mélységi szórás.

A gyalogság az új harcéljárás bevezetésével igen sokat nyert. A csatár tüzharcot általában csak az ellenségtől 400 m.-re kezd, előre küzdi magát rohamtávolságra, a legkisebb távolságon puskáját már kapáslövésre használja s a rohamot követő kézitusában a gyors lövés alkalmazásával minden harceszköznél jobban segíti őt a puskája.

A csatárnak a tüzharcból való szinte teljes kikapcsolódása 400 m.-ig lényegesen megkönnyíti a terep kihasználást, a vezetést és csökkenti a veszteségeket. Ezáltal a puskatűz csak ott jut komoly alkalmazáshoz, ahol eredményre is lehet számítani, ami nagyban fokozza a csatár bizalmát puskájával szemben.

A puskával való tüzelés nagy és legnagyobb távolságra (8—1600 m.) csak kivételes esetekben ígér sikert. Az alkalmazás mértéke mindig attól függ, hogy a gépek tüzének kiegészítésére mily mérvben lesz szükség. Tehát ott, ahol bőséges a gépfelszerelés, a puskatűznek általában 400 m.-re beállított felső határa tényleg be is tartható; a mi viszonyaink között azonban egyelőre számolni kell a puskatűz alkalmazásával ezen távolságon felül is.

Közelharcban a puska fontosságát, értékét és megbízhatóságát egyetlen más fegyver sem tudja pótolni: ezt a megállapítást azután fokozott mértékben vonatkoztathatjuk a csendőr szolgálatára.

Nem kívánok erre a kérdésre kitérni, csupán utalok a Csendőrségi Lapok múlt évi 9. számára, ahol »Kapás lövés és gyors lövés« cím alatt részletesen foglalkoztam a puska eme különleges és ujszerű alkalmazásával.

A puskatűz alkalmazásával felső határaként megállapított 400 m.-es távolság igen előnyösnek látszik a löszergazdaságos felhasználása szempontjából is. A csatár a nála lévő ugynevezett haditáska-löszert (80 drb) harcban csak igen kivételesen tudja kiegészíteni. A magával vitt löszerral elvileg ki kell jönnie a szürkület beálltaig, mikor a pótlás lehetősége már megvan.

Addig, míg a puskatűznek nem szabtak határt, a fámadásban levő csatár mikorra elérte a 400 m.-t, löszerkészletének nagy részét már eltüzelte. Ez érthető is, mert az ellenséghez közelebb jutva őt a tüzelésben az ellenség tüze mindjobban akadályozta, a célok nagysága és száma pedig csökkent.

A 400 m.-es távolság felállítása ezt a hátrányos helyzetet megszüntette s a csatárnak akkor adja kezébe a puskát, mikor annak tüze a találati valószínűség szempontjából eredményes is lehet.

Az alábbi grafikus ábrából igen jól kivehető, mily előnyt jelent az új felfogás a régivel szemben. Alapul vettünk a csatárnál 80 drb. töltényt (rajzon fekete vonallal jelezve), illetve 120 drb. töltényt (pontosított vonal). Bár a csatár ma 40 drb. tölténnyel (1.4 kg) kevesebbet visz magával, mégis azt látjuk a grafikonból, hogy azokon a távolságokon (1—400 m.), hol tüze eredményes lehet, elméleti számítás szerint több tölténye van még, mint a múltban volt.

A találati valószínűség csökkenését a távolság növekedésével szemléltetően mutatja az alábbi táblázat.

Ennek összeállításánál a megengedett szórással számoltunk, a középső találati pontot a cél magassági és szélességi közepére képzeltük és végül a céltávolságot azonosnak vettük az irányzéktávolsággal. Tehát minden tekintetben a legkedvezőbb lehetőségekkel számoltunk.

Távolság m.	a szökelő-	a mell-	a váll-	a fej-
	a l a k t e r ü l e t e			
	4364 cm.	1570 cm.	684 cm.	378 cm.
	tehát a találati valószínűség ‰ ban.			
300	100	75	33	10
400	93	33	14	8
600	28	10.3	4	2
800	10	3.7	1.1	0.8

Ehhez a táblázathoz csak annyi hozzáfűzni valónk van, hogy a pont-, kapás- és gyorslövésben jól kiképzett csatár a kis és legkisebb távolságon a találati valószínűség oly nagy esélyével veszi fel a tüzharcot, hogy azt nemcsak a harcászati célok teszik indokolttá, hanem a rideg számok is döntően bizonyítják.

Ez a táblázat egyúttal bizonyítékot nyújt arra nézve is, mennyire észszerű a puskatűzet mennél kisebb távolságon megkezdeni.

Az alábbiakban oly terjedelemben, amint azt egy szűkre szabott cikk terjedelme engedi, foglalkozni kívánok az egyes katona lövésével jellegzetes példákkal kapcsolatban, hogy megvilágítsam a Löutasítás néhány fontosabb fogalmát.

Ezzel kapcsolatban egyszerű számítások útján világossá válik majd előttünk a különböző távolságra való tüzelés találati valószínűsége.

A találati valószínűség helyesebben az ezt befolyásoló tényezők ismerete támpontot nyújt arra, mit várhat puskájától a csatár, illetve a sportlövő.

Tapasztalásból tudjuk, hogy a cél eltalálását a különböző tényezők tömege befolyásolja. A lövő sok esetben tanácstalanul leteszi a puskáját s nem képes magának választ adni arra a kérdésre, miért nem találta el a célt. Egy másik esetben pedig az ellenség tüzét értékeljük helytelenül, ami hátrányos helyzetet jelent a csapatra.

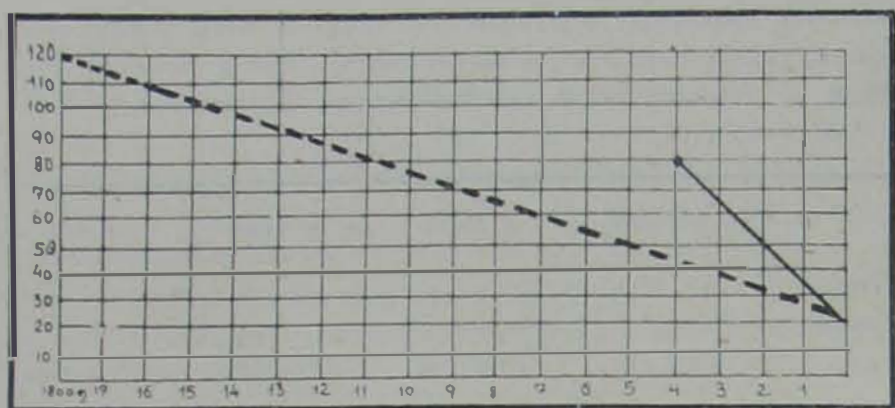
Az ehhez hasonló kérdések tömegéből ragadok ki néhányat.

Meg kell itt még emlékeznünk az utóbbi évek céllövő versenyei alkalmával szerzett általános megfigyelésekről is.

A céllövő sport hatalmas arányú fejlődése a nemzet mind szélesebb rétegeit öleli fel és új meg új tehetségeket hoz felszínre. Nincs messze az az idő, midőn ez a sportág igen általános népszerűségnek fog örvendeni. Kíváncsok, hogy a katona és a csendőr, kiknek hivatása a fegyverforgatás, e téren a tudás, az ügyesség és a gyakorlottság mintaképe legyen.

Ezzel csak azt szeretném hangsúlyozni, hogy e téren komoly, alapos és szakavatott előkészületre van szükség,

mert a testületek tekintélyének rovására megy, ha ezek versenyzői a polgári versenyzőkkel szemben szembeszökő módon gyenge teljesítményt mutatnak fel.

1. ábra

Egy versenyre utazott csapat a verseny napján a lövöldén a következőkről értesül.

- a) a lövölde 1200 m. magasan fekszik a tenger színe fölött;
- b) a hőmérő -10°C . fokot mutat;
- c) a löirányba közepes erősségű szél fúj;
- d) a verseny 300 m.-re történik körös vállalakra.

Adott esetben röviden összefoglalva a csapatnak a következőket kell tudni.

Mielőtt egy puskát csapathasználatra kiadnak, annak löszabotosságát bizonyos átlagos időjárási viszonyok mellett állapítják meg. (150 m. általános magasság a tenger színe felett, 15°C . fok hőmérséklet, teljes szélcsend, stb.) Minden ettől eltérő változás lényeges eltérést jelent a középső találati pont fekvését illetően.

a)-hoz. A levegő sűrűsége annál jobban csökken, minél magasabban vagyunk a tenger színe felett. A lövedék kisebb légellenállással találkozik, tehát növekszik a lőtávolság. Egy erre felállított szabály szerint a megnagyobbodott lőtávolságot megkapjuk, ha a céltávolság méterekben kifejezett százait (jelen esetben 3) az általános magasság százainak számával megszorozzuk (jelen esetben 12) és a kapott eredményt szorozzuk 0.6-al (ha a céltávolság 900 m.-en alul, van 0.6-al, ha ezenfelül van 0.8-al szorzunk).

$$3 \times 12 = 36 \times 0.6 = 21.6$$

Tehát, ha az alak alsó szélét a lövő a céltávolságnak megfelelő 300 m.-es irányzékkel célozza be, akkor a lövedék 21.6 m.-el csapódik be a cél mögött. A céltábla magassága 50 cm. tehát a találat kb. az alak felső részén lesz.

b)-hez. A hideg levegő sűrűbb, mint a meleg, tehát hidegben nagyobb lévén a levegő ellenállása, kisebb lőtávolságot kapunk.

Az eltérést egyszerű számítással kapjuk meg: a puskák belövésénél megállapított átlagos hőmérséklet (15°C .) és a valójában meglévő hőmérséklet (-10°C .) közötti különbséget megszorozzuk a céltávolság méterekben kifejezett százaival és a kapott eredményt szorozzuk 0.15-el. Az így kapott végösszeget 15°C . foknál nagyobb (kisebb) hőmérsékletnél a céltávolsághoz hozzáadjuk (levonjuk).

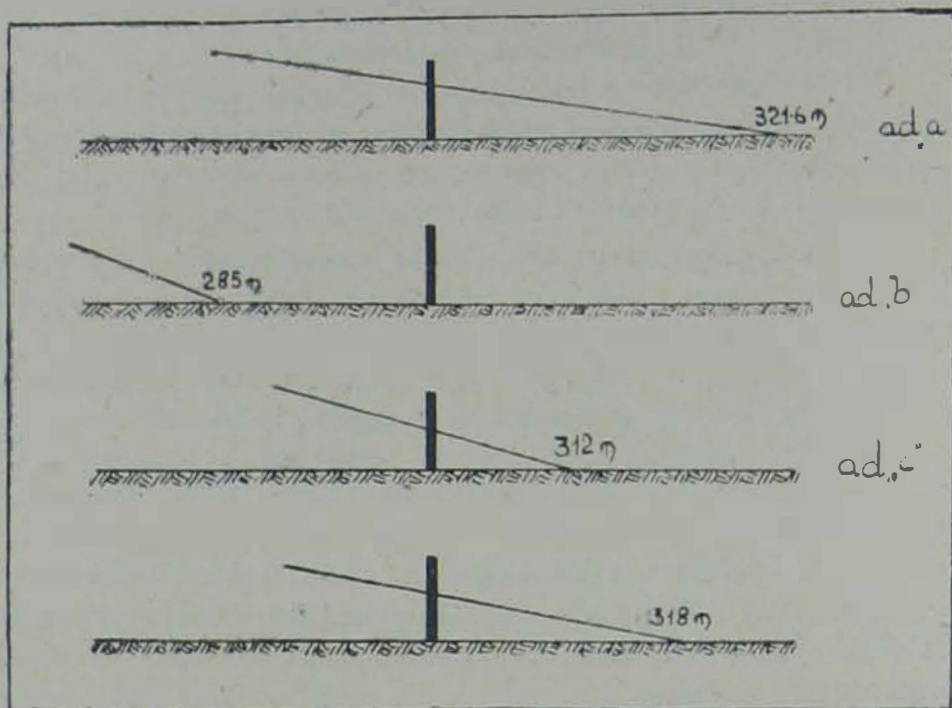
$$25 \times 4 = 100 \times 0.15 = 15 \text{ m.}$$

Figyelman kívül hagyva egyelőre a tengerszín fölötti magasságot, 15 m.-el rövidebb lőtávolságot kapunk, vagyis a becsapódó pont 285 m.-en van.

c)-hez. A löirányba fuvó szél 300 m.-en a lőtávolságot 12 m.-el meghosszabbítja, tehát a becsapódó pont 312 méterre van.

Összevetve az a), b) és c) alatt számított befolyásokat, az alak alsó szélére célozva a lövedék csapódó pontja 318 m.-en van.

A csapódó pont fekvésének eltérését a különböző befolyások következtében a 2. ábra mutatja.

2. ábra.

A csatár váll alakokra tüzel 400 m.-es irányzékkel. Kérdés, hogy ha a terep teljesen sík és a csatár fekvő testhelyzetben tüzel, mily nagy lehet a távbecslési hiba.

A célt a csatár akkor fogja eltalálni, ha abba középső röppálya bele esik. Ez a legkorábban akkor következik be, mikor a röppálya magassága a célmagassággal egyezik. Itt kezdődik a pásztázott tér és tart a csapódó pontig. Tehát a csatár minden esetben számíthat a cél eltalálására, ha a távbecslési hiba nem nagyobb, mint a 400 m.-es irányzék pásztázott tere a mellalakra vonatkoztatva.

A számítás az alábbi módon történik:

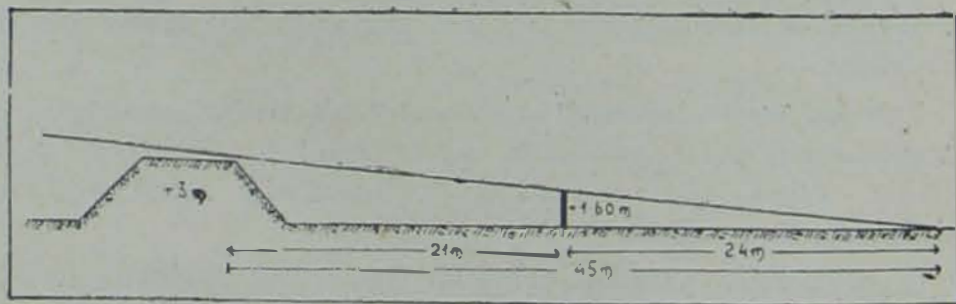
A 400 m.-es irányzék röppálya magassága 350 m.-en 47 cm.

A 400 m.-es irányzék röppálya magassága 400 m.-en 0 cm. tehát a röppálya süllyedése 50 m.-en 47 cm.

Tudni akarjuk, hol süllyed a pálya 17 cm.-t (a célmagasság 350 m.-en 47—30 cm.).

$$50:47 = X:17 = 17, \text{ vagyis} \\ \text{a röppálya } 350 + 17 = 367 \text{ m.-nél}$$

éri el a célmagasságot, itt kezdődik a pásztázott tér és tart 400 m.-ig, ami annyit jelent, hogy 400 m.-es irányzékkel váll alakra történő tüzelésnél a távbecslési hiba legfeljebb 33 m. lehet (400—367 33).

3. ábra.

A rajparancsnok erős géppuskatűzben, melyet az ellenség 1200 m.-ről ad le, raját előre gyülekezteti egy 3 m. magas vasuti töltés mögé. Mily nagy lesz a fedett és a biztosított tér?

A fedett tér nagyságát megkapjuk, ha a fedezék ma-

gasságát az I. m.-es célmagasság pásztázott terével megszorozzuk.

Az 1200 m.-es irányzék pásztázott tere 1 m. magas célra vonatkoztatva 15 m., a fedezékmagasság 3 m. Tehát a fedett tér 45 m.

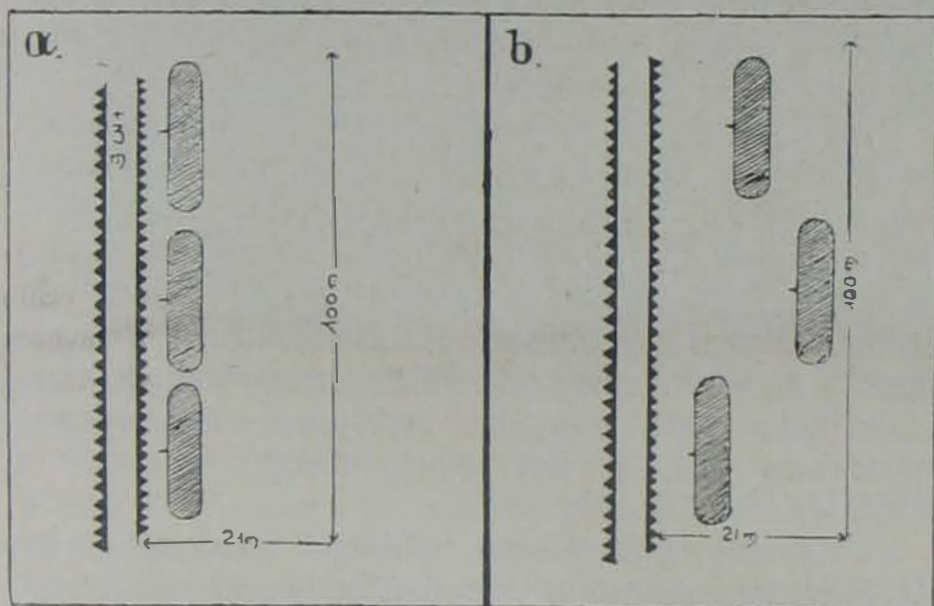
Ha ki akarjuk számítani a biztosított teret, akkor a cél (jelen esetben állóalak magasság 160 cm.) és a fedezékmagasság különbségét megszorozzuk az 1 m. magas céltárgy pásztázott terével.

$$300 - 160 = 140 \times 15 = 21 \text{ m}$$

$$A \text{ pásztázott tér } 45 - 21 = 24 \text{ m.}$$

Figyelembe véve, hogy a töltés oldala kb. 4 m.-t von le ebből a távolságból, látjuk, hogy az álló csatár a töltés aljától még 17 m.-re is az ellenséges tűz ellen védve van.

Ehhez a számításhoz a következő hozzáfűzni valóknak van: harctéri tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az alparancsnokok a fedett és biztosított tér fogalmát és értékét általában kevéssé ismerték, s ezáltal a terepkihasználásnak ezt a legfontosabb módját ritkán alkalmazták észszerűen. Ennek az lett az eredménye, hogy a szakasz- és rajerejű egységek a fedezékek mögötti biztosított teret a 4-b), 4-a) ábra mutatja.

4. ábra.

Az a) ábra szerinti esetben a lapos röppályájú fegyverek hatása elleni védekezés túlzott keresése azt eredményezi, hogy a szakasz a biztosított teret nem használta ki, hanem a szakaszparancsnok csatárait annak egyharmad részében zsúfolta össze.

A b) ábra szerint a szakaszparancsnok számolt a biztosított tér körülbelüli nagyságával, azt teljes egészében kihasználta s ezzel elérte azt, hogy szakasza sokkal kisebb veszteséget szenved az esetleges tűzérségi és aknavető tüztől.

*

A löversenyekre való kiküldés, illetve az azokon való önkéntes részvétel csak akkor lehet eredményes, ha azt alapos és jól átgondolt előkészület előzi meg, továbbá ha a verseny alatt a lövő bizonyos gyakorlati tapasztalatok alkalmazásáról nem feledkezik meg.

Ma már a céllövő sport tul van a fejlődés ama fokán, mikor még elég lehetett a biztos kéz és a jó szem ahhoz, hogy valaki az elsők közé küzdje fel magát.

1. Előkészületek a versenyt megelőzőleg.

a) Alapkövetelmény, hogy a versenyző puskáját tökéletesen ismerje, tisztában legyen annak löszabatosságával és szórásával.

b) Az összes csavarok meghuzott állapotban legyenek, a cső pedig szárazra huzva.

c) Erős napsütésben ajánlatos a célpontot és a nézőkét feketére kormozni, hogy a napsugaraknak az iránypontok éleire gyakorolt és azok elmosódását előidéző hatása ki-kiiszböltessék.

d) Az elsütőszerkezetet olyképen kell beállítani, hogy a billentyűnek a rugós mérleggel mért elhuzási ereje legalább 2.5 kg. legyen.

e) Az előzetes gyakorlatok tapasztalatai alapján a különböző gyártási évfolyambeli töltények közül a versenyző olyan tölténnyel induljon, melynek használatánál a legkedvezőbb eredményt érte el. Ez az előgondoskodás indokoltnak látszik, mivel a különböző gyártási évfolyambeli töltények szabatosági viszonyaiban lényeges eltérések állapíthatók meg.

f) A személyi tényezők közül a legfontosabb teljesen pihent és nyugodt idegekkel feküdni a löpadra. Ezt a versenyző a versenynapot megelőző éjszaka üdítő álomban való eltöltésével, továbbá az alkohol és a dohányzás időleges teljes mellőzésével biztosíthatja a legsikeresebben.

2. Verseny alatti magatartás.

a) A löeredményt sokak által nem képzelt mértékben befolyásolja a lövő nyugalma és hidegvére. Ezt főleg az egyes lövések közé iktatott szabályos szünetekkel lehet. Amennyiben a lövések leadásának időtartamát a verseny-szabályok nem írják elő, minden 1.5—2 percre jusson egy-egy lövés. Erre főleg azért is ügyeljünk, mert a lövések gyors egymásutáni leadása következtében felmelegedett cső az iránypontokat fedő légréteg rezgését idézi elő, ami igen megnehezíti a pontos célzást.

b) A lövő az egyes lövések után puskájának zár-dugattyuját hagyja nyitva és pihenjen a legkényelmesebb testhelyzetben.

c) A versenyeknél belövésre alig néhány darab töltény jut, ezért az értékelt lövésnél a találatok helyét pontosan figyelemmel kell kísérni az esetleges célpont áthelyezések végett.

d) széles időben a célpont áthelyezésnél figyelemmel kell lenni arra, hogy a szél állandó erősségű-e vagy lökés-szerű: utóbbi esetben kívárni a szélmentes pillanatot.

Százesztendős tábori- rendészeti históriák.

A Csendőrségi Lapok számára írta:

báti BERKÓ ISTVÁN ezredes,

a m. kir. Hadtörténelmi Levéltár csoportigazgatója.

Nem annyira a veszett csaták után visszavonuló hadak szoktak utközben dölteni, fosztogatni és erőszakoskodni, hanem inkább a menekülő ellenséget üldöző sereg katonái. Az előbbieknél sem ideje, sem kedve nem volt a zsákmányoláshoz, mert mindegyike csak arra gondolt, hogy a bőrét mentse; így ahelyett, hogy zsákmánnyal növelték volna terhüket, inkább még a náluk lévő tárgyakat, sőt fegyverüket is eldobálták, csak hogy könnyebben szaladhassanak. Az üldözők ellenben, nagy biztonságban érezvén magukat, az emberi ösztönök hatása alatt megragadták az alkalmat, hogy kielégíthessék kapzsiságukat és mohó ösztöneiket; hiszen ott állott rendelkezésükre az egész ellenséges terület, amely védtelenül kínálkozott minden jóval, ami a háboru nélkülözéseit kárpótolhatta.

Ez így volt minden háboruban. A fejlettebb civilizáció és a hadvezetésnek minden részletre kiterjedő modernebb rendszere a mai hadviselésben persze csökkentette ezeket a kikerülhetlen kilengéseket. A világháború idejéből e tekintetben emlékezzünk csak az 1917 őszi történt karfreiti áttörést követő előnyomulásunkra, amelynek folyamán hadaink, bár a gazdag olasz területeken nem mulasztották el, hogy az ellenség által eldobált és visszahagyott készletekben daskáljanak, azonban olyan nagymérvű rendetlenségeket mégsem követtek el, hogy különösebb rendszabályok alkalmazása vált volna szükségessé. Talán leginkább a teli pincék adtak nekik okot egy kis kihágásra; de hát nagyjában véve ez sem okozott nevezetesebb hátrányokat és nem is lehetett rossz néven venni, hogy derék vitézeink egy kis jó olasz borral öblítették le a futók üldözésének fáradságait.

Egy évszázaddal azelőtt, 1814-ben, szintén része volt a mi hadainknak ilyen győzelmes előnyomulásban. Ugyanis Napoleon seregeit még német földön tönkrevérve, az üldöző szövetségesek mihamar francia területre értek, amelyet az akkor immár több mint két évtizede tartó háborúk sokkal jobban megkiméltek, mint a szomszédos országokat. Franciaország fejlettebb civilizációja és gazdagsága bőséges zsákmánnyal kecsegtetett és az előnyomuló hadak katonái ígéretföldjének hitték, ahol könnyen jut az ember minden földi jóhoz.

Mindezt tudta a hadvezetőség is és az egyéni tulkapások megakadályozására szigorú rendszabályokat léptetett életbe, elejét véve annak, hogy a fegyelem meglazuljon, aminek csak a hadsereg működőképessége vallhatja kárát. A katonai rendészet ellátására abban az időben nem voltak külön tábori csendőrök, hanem a csapatoktól, leginkább a lovasságtól, alkalmaztak erre a szolgálatra erélyes, megbízható embereket. De hát az ilyen egyes lovasok vagy esetleg kisebb járőrök, csak az egyedül kószáló maradozók rendezavarásai és erőszakoskodásai ellen tudtak fellépni, míg egész csapatokkal szemben alig ért valamit a beavatkozásuk. A különböző városokon és falvakon átvonuló csapatok vitézei ugyanis szintén nem mulasztották el, hogy valami emléket, ha mindjárt egész kocsi-rakomány terjedelmében is, ne szedjenek össze. Ennek persze az lett a következménye, hogy az ezredek vonata hatalmasan megnövekedett; az abban vonuló kocsik nagy részét persze zsákmánnyal dusan megpakott és több-kevesebb erőszakkal harácsoló francia járművek alkották. Sőt igen sokan megengedték maguknak azt az uri módot is, hogy menetek alatt nem századaiknál tartózkodtak, hanem kocsin követték a csapatot. Azonkívül nemcsak kizárólag a zsákmányolás vágyából eredő holmikból állott a rakomány, hanem a kényelemszeretet következtében megnövekedett podgyász is jökorá részét tette a tehernek. Hurcoltak magukkal ágyat, ágyneműt, diványt, karosszéket és párnákat, amelyekkel táborozás alatt a sátrat kényelmes, puha otthonná varázsolták. Az ekként igen hosszúra nyúlt szekérvonatok mód felett megnehezítették minden mozgást.

Rendet kellett teremteni. A hadseregfőparancsnok-

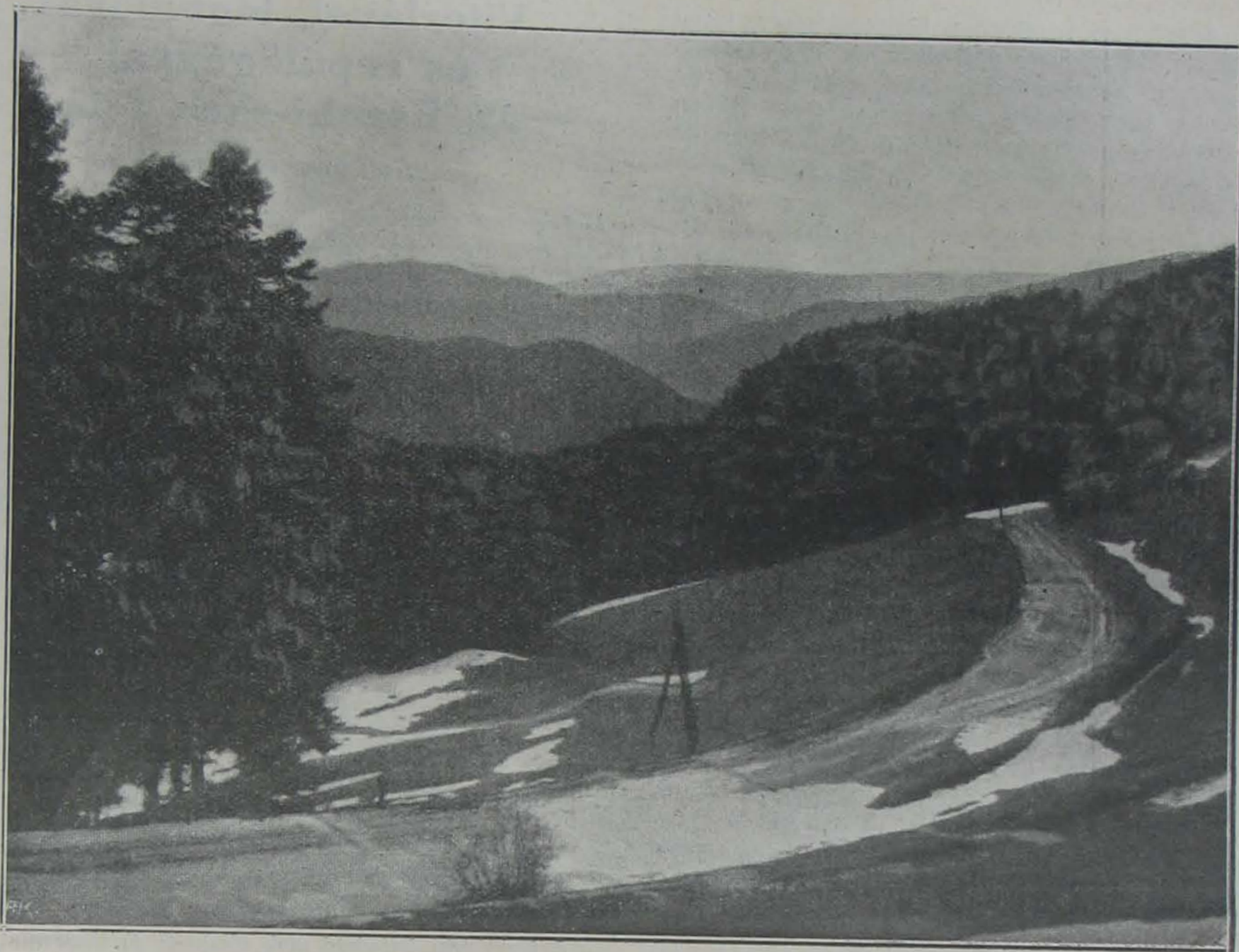
ság intézkedett, hogy a csapatok rendszeresített járművein kívül csakis a tábornokoknak lehet egy-egy könnyű kocsija; ezredestől lefelé mindenkinek lóháton vagy gyalog kell menetelni; az előírt podgyászon kívül senki sem vihet magával többet s ennek szállítására mindegyik tiszt részére csak egy-egy málhásló állhat rendelkezésre. Ezen a kiméreten felül talált minden kocsit, rakományával együtt, elkoboztak és a kórház-alap javára értékesítették.

A tömeges zsákmányolásokat és az ebből eredő hátrányokat így megakadályozták ugyan, azonban még mindig veszélyesek voltak az egyes maradozók részéről elkövetett kihágások. Maradozók mindig voltak és a jövőben is lesznek és éppen ezek adják a legtöbb dolgot a tábori rendészet embereinek. A szóbanforgó 1814. évi franciaországi előnyomulás alatt igen nagy csapatoszlopok meneteltek együtt, amelyekből e szerint, különböző valóságos és hamis okok leple alatt, sokan maradoztak el. Az egyik betegnek tetette magát, a másik a bakancsát igazította, a harmadik egyéb okot hozott fel; de majdnem kivétel nélkül mindegyik a lakott helyeken való áthaladás alatt, vagy a lakott helyek közelében huzódott az út szélére vagy ugrott be valami hid, vagy kapu alá. Céljuk egy volt: zsákmányolni valami értéket, enni, inni, dözsölni és nőkkel szemben erőszakoskodni.

Az ilyen rendellenességeken is segített a hadvezetőség. A tábori csendőri szolgálatra alkalmazott katonák száma nem volt és nem is lehetett akkora, hogy minden maradozónak a körmére nézhessenek. Azt pedig igazán nem lehetett kívánni, hogy a tábori rendészet emberei, hosszú mérföldeken át, állandóan sorfalat álljanak a menetelő csapatok mellett, nehogy egyik vagy másik katona rablókalandra induljon; erre elegendő ember sem volt, amellet egyébként teendő is akadt a rendészet szolgálatában.

Súlyosabb, gyökeresebb módszert alkalmaztak tehát. Mindegyik menetelő csapatoszlopnál, egy-egy törzstiszt parancsnoksága alatt, gyalogságból és lovasságból összeállított utóvéd haladt, amely erdős területeken és helységeken való átvonulás alatt sűrűn küldött járőröket jobbra és balra, a maradozók felkutatására. Az utóvédparancsnok azonnali halálos ítélet kimondására volt felhatalmazva. Ha valamelyik maradozó a csapatorvos által kiállított cédulával nem tudta igazolni, hogy menetképtelenség miatt lépett ki beosztásából, akkor ugyancsak szorult a kapcája. Ha semmiféle fosztogatást vagy erőszakosságot nem lehetett rábizonyítani, akkor 60—100 botütést kapott és az utóvéd a legközelebbi letáborozásnál átadta ezredének. Az ezrednél persze nem fogadták villásreggelivel a megkerült báránycsapatot, hanem az utóvédnél kimért botütéseket még kikerekítették olyan summára, hogy soha az életben eszébe nem jutott az önkényes kirándulás megismétlése. Akit pedig fosztogatás vagy erőszakoskodás bűne terhelt, azt az utóvédparancsnok ott a helyszínen agyonlövötte. Ez ellen a halálos ítélet ellen nem lehetett kegyelemért folyamodni; nyomban végrehajtották.

Van oly büszkeség s még a nemesebb természetekben is, mely inkább retteg a balhelyzet szégyenétől, mint a bién sulyától.
Kemény.

Amit vissza kell szerezniük: A hodrusi völgy.

A maradozóknak botbüntetésben való részesítésére a későbbi időkben is találunk példát a magyar hadtörténelemben. Amidőn ugyanis Görgey tábornok a feldunai hadtesttel 1849 elején a bányavárosokba vonult vissza, az amugy is kedvét vesztett és lazult fegyelmű csapatokból lépten-nyomon maradoztak le a honvédek. Görgey kihirdette, hogy minden maradozó, aki nem betegség miatt hagyja el beosztását, 60 botütést kap. Selmeczbánya előtt ő maga ilyen maradozóra akadván, letartóztatta és a zászlóaljhoz azzal a paranccsal kistette, hogy azonnal rá kell ütni a 60 botot. A laza fegyelmű zászlóalj legénysége ezt meghallván, zugni kezdett. A zászlóaljparancsnok Görgeihez sietett és jelentette csapatának hangulatát. Görgey a zászlóaljat sorakoztatta és figyelmeztette, hogy az egyszer kiadott parancsot nem lehet megmásítani; a maradozó vétett a parancs ellen, tehát bűnhődni kell. A legénység közt azonban volt egy jurátusféle, aki fegyelmetlenül odakiáltotta, hogy amikor ezt a zászlóaljat toborozták, akkor biztosították őket, hogy testi büntetésben nem fognak részesülni; ő inkább agyonlöveti magát, de botozást nem tűr. Görgey nyugodtan válaszolt: »Meg fog történni«. S legott parancsot adott a zászlóaljparancsnoknak, hogy a fegyelmetlen egykori jurátus azonnali kivégzésére tegye meg az előkészületeket. Erre a zászlóalj nyílt lázongásban tört ki, mire Görgey sebtiben odarendelt egy gránátos zászlóaljat és a lázongók elé állva így rivallt rájuk:

»Katonák vagytok ti? Nem! Vénasszonyok vagytok. Mindenki csak parancsolni akar, engedelmeskedni azonban nem. A hazát tudjátok éljenezni, de érte meghalni nem tudtok. Őrnagy ur, hajtassa végre az ítéletet. Indulj!« A zászlóalj elnémult és kivonult a város alá, ahol a jurátust agyonlőtték, a maradozó pedig megkapta a 60 botot.

De térjünk vissza az 1814. évi franciaországi diadalmas előnyomuláshoz. Az említett utóvédek ki rendelése ellenére még mindig akadtak rendbontó maradozók, akik a helységekben való átvonulásnál találtak alkalmat arra, hogy a sorból kisurranjanak és egyelőre elrejtőzzenek. Ennek az orvosságát is megtalálta a hadsereg főparancsnokság. A menetelő csapatokból, a csapat nagysága szerint, egy század vagy zászlóalj mindig előre ment, a helységet megszállotta és megakadályozta, hogy a legénység közül bárki is kilépjen a sorból. Ez az osztag addig maradt az illető helységben, amíg a következő oszlop hasonló osztaga megérkezett és őt felváltotta; azután az új csapat oszlop végéhez csatlakozott és elvonult ezrede után. A netán előtalált maradozókat itt is hasonlóan büntették, mint fentebb, a rendészet céljából direndelt utóvédeknel említettük.

Ilyen módszerrel azután sikerült a fosztogatásokat és erőszakosságokat majdnem egészen megszüntetni. A szigorú rendszabályok alkalmazására nemcsak a fe-

gyelem fenntartása készítette a hadvezetőséget, hanem az a körülmény is, hogy a francia nép a szövetséges seregekben a Napoleon erőszakos urálma alól felszabadítókat lássa, akik a népnek csak javát akarják. Ezt a parancsnokok is jól tudták és éberem örködtek, nehogy csapataik e téren kifogásra adjanak okot.

Simonyi óbesterrel, a »legvitézebb huszárról«, beszéli a hagyomány, hogy amikor az 1814. évi előnyomulás alatt ezredével Fontainebleauban érkezett, a minden fénnel és pompával berendezett francia császári palotát tisztjeivel végigjárta s megtorlásul a palotafelügyelő ama félreérthetetlenül mutatott sértő véleményének, hogy a magyar huszárság barbár keleti horda, amely csak rabolni jön, a trónteremben feltette csákóját, beült Napoleon fényes trónszékébe, ott rágyújtott, majd a trón karfáján kiverte pipáját. Mind ezt csak azért tette, hogy az önhitt francia lássa, mennyire semmibe se veszi a magyar vitéz az ő rettegve imádott császárságát. A trónterem után a császárné lakosztályát tekintették meg. A császárné, Mária Lujza, tudvalevőleg a mi akkori királyunknak I. Ferencnek, volt leánya. Simonyi óbester és tisztjei, amikor a lakosztály küszöbét átlépték, tiszteletteljesen levették csákójukat. Az ágy elé diszes szőnyeg volt terítve, amelyet a császárné sajátkezűleg himzett; Simonyi óbester megjegyezte, hogy milyen szép az a szőnyeg. A palotafelügyelő azt hitte, hogy megértette a célzást és a szőnyeget összehajtva, átnyújtotta Simonyinak: jó lesz tábori takarónak. Az óbester végigmérte a szemtelent és így szólt: »Nem jöttünk mi ide rabolni. A császárné a mi uralkodónk leánya s annak ágy-szőnyegével nem takarózhat senki sem. Tartsd meg császárod számára palotájának kincseit s ha jön utánunk más, mondd meg neki, hogy magyarok jártak itt és semmit sem vittek el, hogy magyar huszár kiverte pipáját császárod trónjának karfáján, de levett főveggel, tiszteletet adva állt meg császárnéd termében.«

Arról is tud a legenda, hogy Simonyi az egyik francia városkában a katonák elöl pincébe rejtett leánykákat tisztjeivel kísértette vissza szüleikhez és szigorúan megparancsolta, hogy életével fizet az, aki a francia nőkhez nyulni merészel.

Mindaz immár több mint száz esztendővel ezelőtt történt. Lehetséges, hogy a Simonyi lovagiasságáról szóló legendákat a költői fantázia kissé kiszínezte; azonban valószínűleg mégis megvan azoknak a valóságban is az alapja. Simonyi magyar vitéz volt, tehát az ő részéről természetes dolog a lovagiasság. Mi viszont alig hiszem, hogy francia óbester így járt volna el a mi királyi palotánkban s a mi leányainkkal szemben.

Nem kell magunkat elragadtatni érzelmeink által, éppen midőn szívünk leginkább vonzódik valamihez, akkor leginkább szükséges, hogy eszünkhöz jolyamodjunk. A tanács jó, csak hogy mit szívünkre nézve mond, eszünkre nézve is áll, s hogy ha szívünket csak úgy követhetjük biztosan, ha azt, mire az vonz, előbb eszünkkel fontoljuk meg, úgy eszünk is csak akkor biztos kalauz, ha mielőtt tanácsait követjük, előbb szívünket kérdezzük meg.

Eötvös.

Vitorlával, léghajóval és repülőgéppel az Északi-sark felé.

Írta: UDVARY JENŐ.

Évszázadok történetén át kísértette az emberiséget az ellenállhatatlan vágy, hogy az északi sarkot és vidékét meghódítsa s a civilizáció igájába hajtsa. Pedig nincsenek ott sem aranymezők, sem pedig kincseket érő termőföldek. Csak jég, hó és tenger, meg köd és dermedtő fagy kíséri a kutató ember lépteit nyomát, aki e kietlen vidéknek közelébe merészkedik. A gazdag szénmezők legendái a felfedezések tükrében teljesen szétfoszlottak, sőt az északi sark elérésének pálmáját is elragadták már a legutóbbi expedíciók. És mégis évről-évre új vállalkozók akadnak, akik megkísérlik, hogy *hajón, szánon, gyalog, léghajón, meg repülőgépen* utat törjenek e rejtelmes birodalom szíve és középpontja: az északi sark felé.

Az Arktisz szelleme azonban mindannyiszor ellene szegül a hódítók bátor szándékának. Félelmetes viharok forogtagával fogadja őket és jéghegyek barrikádjait küldi azok felé, akik rá akarnak lépni szüzfűhő hópalástjára.

És a jégvirágok fagyos világa mégis csalogatja a kutató vágyó és a dicsőségre szomjazó emberiséget, amelynek szívét mintha megbabonázta volna a sarkvidék különös exotikuma. Hívja őket az északi fény, mint az esti pilléket a lámpa fénye, amelynek lángjában, nem ritka eset, hogy szárny-szegetten vesztüket lelik.

*

A sarkvidéki felfedező utak története és izgalmas részletei kötetekre rugnának, ha érdemük és érdekességük szerint akarnók ismertetni őket. A nagyközönség előtt javarészt ismeretlenek azok az emberfeletti erőfeszítések, amelyeket a XV. századtól kezdve a világ hajósnepei a földgolyó északi vidékének felderítése céljából végeztek s amelyek az északi sark meghódításának előcsatározásai voltak. Sőt még a XV. századnál is régebbre, egészen az ó-korig kell visszatérnünk, ha az északi vidékek felkutatásának történetét röviden érinteni akarjuk.

A görög *Pütheász* tartják a jégmezők legelső kutatójának, aki Krisztus előtt körülbelül 325 esztendővel végezte első felderítő útját az ismeretlen észak felé. Mai fogalmaink szerint természetesen nem jutott el messze. Talán csak az Észak-Anglia fölötti Orkney-szigeteket érte el, de lehet az is, hogy még feljebb hajózott észak felé. Bizonyára tovább is folytatta volna az útját, ha a szigetlakók elbeszélései vissza nem riasztják, amelyek arról szóltak, hogy feljebb északra már nincs külön víz, meg levegő, hanem a kettő összekeveredik valami átlátszatlan masszává (köddé), amelynek alját kemény víz (jég) alkotja, hajóval lehetetlen előre jutni. Ezek a megállapítások otthon nem találtak hitelt, ami azzal magyarázható, hogy a görögök befagyott tengert akkor még sohasem láttak. Pedig *Pütheász* — amint feljegyzéseiből kiderül — sok mindenre rájött, amit csak később tudott méltatni a földrajz-tudomány. Mindenekelőtt ő térképeket hozott magával, felfedezte a Jeges-tengert, az *aurora borealis*-t, vagyis a sarki fényt, észak felé haladva megállapította a növényzet gyérülését és a hőmérséklet fokozatos csökkenését.

A későbbi kutatások első eredménye a Fär-Öer-szigetek

A mexikói hadsereg sportgyakorlatai: Az elnök jelenlétében nagy sportünnepélyt rendezett a mexikói hadsereg. Képünk egy mexikói tisztnek motorkerékpárjával végrehajtott vakmerő ugrását ábrázolja.

és Island felfedezése volt a Krisztus utáni VIII. században. Ez a felfedezés Írországból menekült barátok nevéhez fűződik. Az ir menekültek nem sokáig maradtak itt nyugton, mert a következő században normann kalózok támadták meg őket és a helyükön ők ütöttek tanyát. Az Islandban letelepült normannoknak egy száműzött töredéke később továbbhajózott nyugat felé és eljutott Grönland zöldelő partjaira, amelyet vezérük, *Erik* nevezett el Zöld-országnak — Grönlandnak. Ugyancsak a normannok érték el elsőnek Észak-Amerikának a sarkvidékhez közel eső partjait is: Labradort, Uj-Fundlandot és Uj-Skóciát, ahol virágzó telepeket létesítettek s ott éltek mindaddig, míg az indiánusok, meg az egyenetlenkedések el nem söpörték őket.

A kalandor normannok a IX., X. és a XI. században a sarkvidék környékén sok ismeretlen földet bejártak és adataikat *Nagy Alfréd*, a nagy angol király, gyűjtötte össze első ízben.

*

A sarkvidéki kutatások tulajdonképeni kiinduló pontja főleg két feladat körül mozgott: az egyik az *észak-nyugati*, a másik az *észak-keleti átjáró* kifürkészése volt. Észak-nyugati átjárónak azt a vízi utat nevezik, amely Észak-Amerika megkerülésével az északi Jeges-tenger szorosain át az Atlanti-oceánból a Csendes-oceánba vezet, míg az észak-keleti átjáró azt a vízi utat jelenti, amely Szibéria északi partvidéke körül köti össze az Atlanti-oceánt az északi Jeges-tengeren át a Csendes-oceánnal. Mindkét át-

járó felkutatásának az adta volna meg a gyakorlati értéket — a tudományos felfedezéseken kívül — ha rajtuk keresztül Kelet-Ázsiát könnyebben meg lehetett volna közelíteni, mint Afrika megkerülésével. Amint a későbbi kísérletek bebizonyították, ez a sejtelen nem vált valóra, mert a hajósokra mindkét vidéken szörnyű viszontagságok vártak.

Cabot Sebestyén kutatta elsőnek a Csendes-oceán felé vezető kijáratot 1517-ben. Miután Kanada északi partvidékén haladva eljutott a Hudson-öbölig, azt hitte, hogy a célját ezzel elérte, mert Kanada zárt beltengerét, a Hudson-öblöt összetévesztette a Csendes-oceánnal. Aztán anélkül, hogy igyekezett volna felkutatni Ázsia partjait, visszatért Európába. Egy fél-századdal később *Frobisher Márton* angol hajóskapitány kelt utra *Cabot* nyomdokain és a Hudson-csatornát szegélyező Baffin-földről, amelyet Ázsia partjainak vélt egy csomó érc-tartalmúnak gondolt követ hozott magával. Az alchimisták hamarosan ráfogták, hogy a köveknek gazdag aranytartalmuk van, mire az angol kormány újból kiküldötte *Frobishert* az ércmező felkutatására. A csatlódás hamarosan bekövetkezett: *arany* helyett csak *rezet* találtak, az észak-nyugati átjáró pedig felfedezetlenül maradt.

Az angolokat e kudarc nem riasztotta vissza és 1515-ben *John Davist* indították utnak, aki három kísérletet végzett az északnyugati átjáró felfedezésére. Noha célját nem tudta elérni, hazájának mégis értékes szolgálatot tett, mert ő volt az első, aki felhívta Anglia figyelmét a Grönlandtól nyugatra található értékes halászfőterületekre, amelyeket a búlna

és a jóka tömegek valósággal elárasztottak. A Grönland nyugati részén lengülő átjáró ma is az ő nevét viseli (Davis-ut). Kutatásának másik eredménye abban állott, hogy megállapította, hogy Amerikától északra egy óriási szigetcsoport fekszik és csak ezek között lehet megtalálni az Ázsiába vezető átjáró szorosait.

A nyugati átjáró felkutatásának egyik legnagyobb hőse, *Henry Hudson*, nem kisebb feladatot tűzött ki maga elé, mint azt, hogy *a póluson át Kinába jusson*. Háromszor vágott neki a veszedelmes utnak, de a jég mindenütt útját állotta. Utolsó ízben már a legénysége is fellázadt ellene és vállalkozásának felhagyására kényszerítette. Ekkor az északi sark helyett Grönland felé fordította vitorláját, ott eljutott a nevére elnevezett Hudson-öbölbe, amit ő is a Csendes-oceánnak nézett, épp úgy, mint *Cabot*. Kutatásai közben hajója befagyott s emiatt rengeteg viszontagságon mentek keresztül. Később a türelmét vesztett legénység annyira elkeseredett ellene, hogy kis fiával és néhány tiszttel együtt kitette a hajóról élelem és fegyverek nélkül egy rozoga dereglyére, míg a hajó többi személyzete a fagy elmúltával továbbvitorlázott. A lázadók szerencsésen hazatértek Irországba, ahol alkalmasint elvették méltó büntetésüket. Vezérüket, egy *Green* nevű hajóslegényt az indiánok ölték meg Kanadában, még mielőtt haza juthatott volna. Az angolok *Hudson* felkutatására expedíciót küldtek, de megmentésük nem sikerült. Később *Baffin* kutatott sokáig a nyugati átjáró teljesen eredménytelenül és kijelentette, hogy *Ázsiát ezen az uton lehetetlen megközelíteni*.

Csaknem 200 évig szünetelt ezután a kutatás az átjáró után. Leginkább csak a bálnavadászok járták e veszélyes vidékek útjait, akik közül néhányan mesés zsákmánnyal tértek haza. A XIX. század elején az ifjabb *Scoresky* 28 utat tett errefelé és ő egyedül 2198 bálnát ejtett el, amelyből 4246 tonna halzsirt állítottak elő. *Zsákmányának értéke 150 ezer font sterlingre rugott*.

A XIX. században számos expedíciót vezettek az északnyugati átjáró felfedezésére, amelynek legnagyobb hősei *William Edward Parry* és *John Franklin* voltak, akik részint szárazon, részint vizen keresték fel az észak-nyugati átjáró környékét. Noha tapasztalataik gazdag ismeretekkel gyarapították a földrajztudományt, az átjáró irányát teljes pontossággal még sem tudták megállapítani. Végül *Franklin* a XIX. század közepén, 51 éves korában újból elindult, hogy az évszázados problémára fényt derítsen, *de az agg tudós nem tudott többé visszatérni a sarkvidék jégbörtönéből*. Felkutatására éveken át számos expedíció indult, azonban csak a relikviákat tudták megtalálni. A mentőexpedíciók közül legnagyobb eredményt érte el *Mac-Clure* hajója, aki az Észak-Amerika fölötti szigetek szorosai között megtalálta ugyan a rég kutatott átjárót és el is nyerte érte a 10.000 fontra rugó jutalomdíjat, *de hajója oda-fagyott s gyalog tért vissza az angol segélyszállásra*.

Az első hajó csak a XX. század elején 1903-tól 1905-ig tudott áthaladni a nevezetes átjárón. A jelentéktelen kis gőzöst, a *Gjöat*, amely nem volt nagyobb, mint egy balatoni hajó, a norvég *Amundsen* vezette. Az utnak csak tudományos és sportszerű értéke volt, mert ezzel végleg bebizonyosodott, hogy *Ázsia megközelítése ebben az irányban a rendszeres hajójárgalom számára keresztülvihetetlen*.

*

Az észak-keleti átjáró felfedezésére a XVI. században angolok indultak el első ízben. Próbálkozásaikat nem koro-

názta teljes siker, de tudományos eredményeik mégis becsületükre váltak, mert Szibéria északi partvidékét felkutatták. Később a hollandok is követték nyomdokaikat, sőt *egy magyar kutatót is feljegyez a történelem*. Ez a sarkvidéki utazó nem volt más, mint gróf *Benyovszky Mór*, aki *elsőnek kutatta át és ismertetette a Bering-szorost, valamint a Bering-tengert*, *Benyovszky Mór* szibériai fogságból menekült a Bering-tengerre rablársaival együtt és tudományos értékű feljegyzéseit Angliában rendezte sajtó alá.

Az észak-keleti átjáró tulajdonképeni felfedezője, akinek — mások számos szerencsétlenül járt expedíciója után — *»Vega«* nevű hajóján *először sikerült átjutnia Szibéria megkerülésével a Csendes-oceánba*, a svéd *Nordenskiöld* volt. A hajót *Louis Palander* kapitány vezette és az expedíciónak egy telet kellett eltöltenie a Bering-szoros közelében óriási hidegben, ahol a hőmérő sokszor — 54 fokig szállott alá.

A sarkvidéket a XVIII. és XIX. században német és osztrák-magyar expedíciók is tanulmányozták. A német expedíciók leginkább Grönland keleti partvidékén végeztek tudományos kutatásokat, míg az osztrák-magyar expedíció, a *»Tegethoff«* nevű gőzessel 1872-ben *Novaja Zemlya* vidékét igyekezett megkerülni és átjutni a Bering-szoroshoz. A további parancsuk az volt, hogy ha ezt nem sikerülne végrehajtaniok, akkor az északi sarkot próbálják elérni. A hajó 24 utasa között egy magyar ember is volt: *dr. Kepes Gyula* hajóorvos.

Novaja Zemlya partjain két évig voltak befagyva a jég közé. A jég eközben megindult velük és a szigettől messze elragadta őket észak felé. A harmadik telet már nem várták meg a hajón, hanem szánakon és csónakokkal elindultak dél felé. Három hónapi keserves bolyongás után érték el *Novaja Zemlya* partjait, ahol a *»Nikolaj«* nevű orosz bálnavadász hajó mentette meg őket.

Hasonló nehézségekkel küzdöttek azok a kutató vállalkozások is, amelyek azt tűzték ki céljuk gyanánt, hogy Grönland belsejét a tudomány számára megismertessék. *Nordenskiöld*, az észak-keleti átjáró felfedezője azt állította, hogy Grönland belsejében értékes területek vannak, mert lehetetlennek tartotta, hogy ott mindent hó és jég-takaró borítson. Ő maga kelt utra először, hogy megmássza a tengerpartról a grönlandi fensikot 1870-ben, de a keresett tundrás vidéket sem ő, sem a későbbi kutatók nem tudták megtalálni.

A Grönland-kutatók között tűnt fel első ízben *Nansen*, majd *Peary* is, akik itt végezték első előkészületeiket az északi sark felfedezésére. Rajtuk kívül *Mylius Ericksen*, *Rasmussen*, *Koch*, *Brönlund* és *de Quervain* vezettek értékes expedíciókat Grönland hómezőin keresztül, akik valamennyien megállapították, hogy *Nordenskiöld* feltevése nem felel meg a valóságnak, mert *Grönland egész belsejét vastag hó- és jégréteg takarja*.

*

Az eddig ismertetett expedíciók jobbára csak a sarkvidék szigetvilágát, átjáróit, etnografiáját, flóráját, faunáját és meteorológiai viszonyait tanulmányozták. Az északi sark tulajdonképeni ostromát *Peary* vezette be 1897-ben. Már *Scoresky*, a híres bálnavadász felvetette azt az eszmét, hogy

Az ember hiúsága legnagyobb szenvedéseinek forrása és senki sem oly tökéletes és annyira nem ünnepezt, hogy a hiúság ne okozna neki több aggodalmat, mint örömet.
Rousseau.

az északi sarkot a Spitzbergákról szánokkal kellene megközelíteni. A gondolatot Peary próbálta először megvalósítani. A »Hekla« hajóval közelítették meg a Spitzbergákat és itt szerelték fel a sark felé induló szán-expedíciót. Előkészületeik erősen emlékeztetnek Nobile, Amundsen és Byrd expedícióira, amelyeknek kiinduló pontja és kisegítő szállása szintén a Spitzbergákon volt.

Peary hajószerű szánokat alkalmazott, hogy azokkal ne csak a havon, hanem a rianások vizén is át tudjon kelni. Két hónapra szóló élelmiszert vittek magukkal. De ugyan-csak megjárták, mert hiába gyalogoltak szüntelenül északnak, a sark felé, a valóságban egyre délebbre jutottak, mint a rák, mert a jégtábla szép csendes tempóban uszott velük vissza Norvégia felé. 48 napi távollét után feladták a hiába való küzdelmet és a Spitzbergákon át hazatértek. Gyaloglásuk közben a 82—45 fok északi szélességig jutottak el, ami a legnagyobb magasság volt, ahová addig emberfia eljutott.

Ezután a Franklin-drámát követő kutató-expedíciók közül próbálkoztak néhányan észak felé hajózni. Inglefield kapitány, majd Elisha Kent Kane próbálták ily módon az északi sarkot megközelíteni. Abból a föltevésből indultak ki, hogy a sarkvidéket nyílt tenger borítja, amelyen a pólust majd könnyedén elérhetik. A hatalmas jégtorlaszok azonban elzárták előlük az utat és közülük csak Kane kutatásainak volt komoly eredménye, mert Grönland észak-nyugati vidékén volt kénytelen egy telet eltölteni 1854-ben, ahol felfedezték a világ legnagyobb gleccserét, a Humboldt-gleccsert. Ennek 100 méter magas homlokzatáról 90 kilométernyi szélességben omlanak a Jeges-tenger vizébe a gigantikus méretű jéghegyek. A befagyott hajóról szánokkal igyekeztek észak felé jutni. Kane azonban megbetegedett s ezért vissza kellett őt szállítani a hajóra. A legnagyobb eredményt Morton kormányos érte el, aki Handrikkel, az expedíció eszkimó tagjával megkerülte a Humboldt-gleccsert és állítólag megpillantotta a nyílt sarki tengert is. Hendrik később megszökött egy szép eszkimó lány után, a többiek pedig hazatértek.

A nyílt sarki tenger lidércképe még sokáig kísértett a kutatók világában. Először a Kane-expedíció orvosa, Hayes, majd Charles Francis Hall író és költésző kelt utnak egy-egy hajóval észak felé, hogy a sarki tenger vizén továbbhajózzanak a pólusra. A nyílt viz helyett azonban jégtorlasz fogadta őket és megakadályozta továbbjutásukat. A sorozatos kudarcok hatása alatt az amerikaiak egyelőre felhagytak a sarkkutatással. 1875-ben az angolok indítottak utnak két hajót: az »Alert«-et és a »Discovery«-t Georg Strong Nares parancsnoksága alatt. Az angol expedíció Grönland felől akarta megközelíteni a sarkot és a telet a sziget északi csúcsán töltötte. Innen kezdték meg a szánkirándulásokat észak felé, amelynek legnagyobb eredménye a Markham-csoport teljesítménye volt, akik elérték a 83 fok 20' 26" szélességet és így 700 kilométernyire közelítették meg az északi sarkot. A további előhaladásnál súlyos nehézségeik támadtak, főleg a skorbut miatt s így rövidesen visszatértek. Temérdek tudományos eredményt tudtak felmutatni, de a közvélemény még sem annyira ezeket értékelte, mint inkább a rekordjukat, amely a későbbi kutató utakat többé-kevésbé helytelen irányban terelve: rekordlássá fejlesztette.

Talán ez a rekordhajsza volt az eredendő oka annak a két tragikus kísérletnek, amely ezután következett. Az egyik

a »Jeanette« amerikai hajóval történt 1881-ben. A hajót J. W. de Long kapitány vezette és eredeti célja az volt, hogy az elveszettnek hitt »Vega« gözös után kutasson, amely Nordenskiölddel az észak-keleti átjáró felfedezésére indult. Amidőn értesülést szereztek arról hogy a »Vega« megmenekült, elhatározták, hogy megkísérlik az északi sark meghódítását. Hajójuk befagyott és 21 hónapon át uszott észak felé. Közben azonban léket kaptak és 17 hónapon át emberfeletti küzdelemmel szivattyúzták ki felé a betóduló vizmömeget. A hajó végül is elsüllyedt és kénytelenek voltak csónakokkal keresni menekülést. Az igazi tragédia csak ezután következett. A vihar szétszórta őket. Az egyik csónak, Chipp hadnagy vezetésével egy teljes éjszakán át tartó haláltusa után odaveszett. De Long csónakja 13 emberrel elérte a Léna-deltát Szibériában, de mire a segítségért előre küldött két matróz a segítséggel a szerencsétlenekhez visszatért, ezek már halálra fagytak. Csak a harmadik csónak menekült meg Danenhower és Melville mérnök vezetésével, amely a Léna keleti ágának deltájában tudott segítséghez jutni.

A második katasztrófa Grönland északi vidékén érte utól azt az amerikai kiránduló csoportot, amely egy sarkvidéki kutatóállomásra kelt utra 1881-ben. Az expedíció 20 tagja éhen halt és csak hatan menekültek meg Greely amerikai hadnagy vezetésével rettenetes küzdelmek árán. Otthon haditörvényszék várta őket, ahol az emberevés vádjával terhelten állottak bírúk előtt, ami később valótlanságnak bizonyult.

A »Jeanette« katasztrófájánál kiderült, hogy a Szibéria fölött uszó jégmező állandó mozgásban van az északi sark felé. Ez a különös jelenség arra indította Nansen, az északi sarkvidék legmerészebb kutatóját, hogy hajóját Szibéria körül befagyassza a jég közé és azután nyugodtan megvárja, amíg a gigászi méretű jégtutaj elsodorja az északi sark közelségébe.

Nansen már akkor bolondnak tartották, amidőn, mint 27 éves ifju egy pár sí-talpon negyed magával nekiindult Grönland jégmezőinek, hogy a hatalmas szigeten átgyalogoljon. Noha tervét akkor siker kísérte, északsarki útjának furcsa terve ismét általános antagonizmust váltott ki. Hogyne, hiszen ő éppen arra törekedett, amitől a többi sarkutazók legjobban irtóztak: befagyasztani hajóját a jég közé.

1893-ban indult útjára teljes gözzel Fridtjof Nansen hajója: a »Fram« Oslóból Uj-Szibéria szigetei felé. Ősz derekán érték el a jég szélét. Nansen hozzáerősítette a »Fram«-ot egy hatalmas jégtömbhöz s azután megkezdődött a tutajozás észak felé. Egyik vargabetű a másik után következett és két hónap múltán oda jutottak, ahová a mádi kereskedő, Nansen kitartott. A jégtábla pedig előről kezdte uszását a sark felé. Egy év múlva mindössze 220 kilométerrel jutottak közelebb a pólushoz. A tábla most valamivel nagyobb sebességgel hatolt előre, de észrevették, hogy nem a sark irányában haladnak. Mindazonáltal elérték a 83 fok 34' szélességet, tehát oly közel jutottak a pólushoz, amely közel még sohasem járt ember. Ekkor Nansen arra a bátor lépésre határozta el magát, hogy hajóját elhagyva másodmagával, Johansennel együtt, csónakkal és sítalpakkal vág neki az ismeretlen Északnak...

Két hálózás volt a menedékházuk s valami csekély élelem az éléstáruk. Így akartak nekiindulni a pólushoz vezető 600 kilométeres távolságnak 1895 március 14-én. Április 8-án elérték a 86 fok 4' földrajzi szélességet, de

ekkor észrevették, hogy vállalkozásuk hiábavaló, mert ők is csusznak lassan délfelé, mint Pearyék ugyanezen a vidéken, 70 esztendővel azelőtt. Csak 450 kilométerre voltak már a sarktól, mégis fel kellett adniok a küzdelmet és egy esztendeig tartó viszontagságos kóborlás után a Spitzbergák közelében jutottak révbe. Időközben a »Fram« legénysége szintén megmenekült.

*

A légi járművel való sarkkutatózás kezdete *Andrée* svéd mérnök nevéhez fűződik, aki 1897-ben meglehetősen készületlenül vágott neki a sarkvidéknek egy olyan léghajóval, amelynek kormányozhatóságáról szó sem lehetett. *Andrée* a Spitzbergákról indult utnak épp úgy, mint a közelmúltban a »Norge« és az »Italia«. Két utitársa volt: *Knut Fränkel* tanár és *Strindberg*, a híres író egyik fia. Egy évig várták a Spitzbergákon a kedvező szelet eredménytelenül. 1897 július 11-én *Andrée* léggömbje: az »Adler« végre utrakelt. A szél sebesen ragadta észak felé és rövidesen eltűnt a látóhatáron. Azóta sem tudnak semmi biztosat felőlük. A misztifikációk hosszú sorozata igyekezett összekuszálni a pozitívnak látszó híradásokat. Postagalambok érkeztek Svédországba rejtelmes üzenetekkel, amelyek arról számoltak be, hogy elérték az északi sarkot, de az üzenet hitelessége bebizonyítatlan maradt. Egy holland hajóskapitány, akinek *Andrée* vállalkozásáról nem volt tudomása, azt állította, hogy látott valami sárga tömeget uszni a tengeren, a Viga-öböl közelében, de megsárgult jéghegynek nézte és nem tartotta érdemesnek arra, hogy közelebből szemügyre vegye.

Említésre érdemes *Savojai Lajos Amadé Abruzzói herceg* vállalkozása is a »Stella Polare« nevű hajóval, amely 1899-ben indult Oslóból. Az expedíció résztvevői részben olaszok, részben norvégek voltak. A hajó a Rudolf trónörökös-föld északnyugati sarkán kötött ki és onnan indult el *Cagni* szán-expedíciója. Előtte két másik csoport haladt. Az egyiket *Querini* vezette. Ennek 15 napi elemőzsiát kellett előre vinni *Cagni* csoportja részére, míg a másik élelmszerjárórt dr. *Cavalli* vezette, amelynek 30 napi távolságra kellett elhelyeznie 15 napi elemőzsiát. Mind a három csoport elindult. *Querini* nem tért vissza többé *Cagni* pedig a 86 fok 34' szélességig tudott eljutni. Tehát a sarkhoz 56 kilométerrel közelebb, mint *Nansen*. Onnan kénytelen volt visszafordulni. A zajló jégtömbök között alig tudta megtalálni az utat a »Stella Polare«-hoz.

Nansen hajója, a »Fram«, másodszor is utrakelt a pólus meghódítására. Ezuttal *Sverdrup* vezette. Két gazdag sörfőző, a *Ringnes*-testvérek finanszírozták az expedíciót, amely a tudománynak rendkívül értékes szolgálato-
kat tett. *Sverdrup Nansen* példáját követte és a Kennedy-csatornában befagyasztotta a jég közé a »Fram«-ot. Az expedíció tagjai aztán igen sok szánkirándulást végeztek és a sarkvidéki szigetvilág ismerete javarészen az ő kutatásaikhoz fűződik.

Toll orosz báró a »Szárja« nevű gözössel főleg a szibériai szigeteket tanulmányozta. Magyarok is jártak a sarkvidéken, noha nem azzal a céllal, hogy az északi pólust meghódítsák. *Kiss Gyula* mérnök az Ob-delta tundráit derítette fel, *Reguly Antal* pedig északi kutatásai folyamán az Ural-hegységről készítette el az első hasznavehető térképet. *Jankó János*, *Pápay Gyula* és *Báthory Ferenc* végeztek még az északi jégmezők vidékein maradandó értékű kutatásokat.

(Folytatjuk.)

Az iskola csengője szól! Ébredj fel fiam.

Itt állok ágyacskád előtt, réz rudjára roskad fejem. Ébredj fel, fiacskám... gyermekálmoknak vége. Indulnod kell. Én velem költöt fel az élet, könyörtelen kezem... Ne vádolj meg érte: megszakítom gyermekálmod, ami ezután jön, már nem tündérálmom, fájó valóság, legtöbbször küzdelem.

Kicsi táskádban már ott a táblád, abc könyved is ott pihen. Fiam, szól a csengő! Ébredj fel! Indulnod kell!

Táskaszij, ha nyomja gyenge vállad és piros lesz helye, kis fiam, ha visszatérsz az iskolából, jó anyáddal együtt majd lecsokoljuk, fiam.

Kicsike táskádból, majd ha tíz órára szól a csengő és nem vehetsz elő zsemlyét, vaját, sonkát, csak egy darab rozskenyert pakolsz ki, amelyet tízórára adott jó anyád — ne szégyeld apád, fiam.

Az iskolában jó légy: tanulj, figyelj, szeress. Szeresd a társaid, mert azok is olyan drágák szüleidnek, mint te, kis fiam.

Tanítód, ha keményen rád szól vagy vesszőt suhint feléd, fiam, ha érzed is, hogy büntelen vagy, mégis szeresd tovább és bocsásd meg neki.

Lehet, hogy apáddal járta a hadak útját, nehéz sebeket takar a kopott ruha, elnyűtt életét mégis tovább kell vonszolni, mert otthon van egy kis fia.

Látod, drága fiam, sohase féltem, önként indultam a annak idején a géppuskák ellen szilaj rohamra, dalolva társaimmal, mégis most félek én.

Reszketve nézek előre, kémlelem a te utad, fiam, a szívemet adnám pajzsul, ha lehetne, hogy mindentől védjen, kis fiam. De azért ne szégyeld, ha fél apád.

Csak most érzem, mikor a hadba mentem, bucsuzáskor, bár nem mutatta, mit szenvedett az én jó apám.

Ha majd eljön az első szünidőd és apád birtokára szilaj lovakkal nem röpit és kitárt kezekkel nem mutatom, hogy az a sok százhold nekünk termi kalászos kenyérét, ne szégyeld, hogy apád szegény.

Majd ha jönnek a többi évek boldog szünidői és én nem küldhetlek a Tátrába nyaralni vagy Erdélybe a Rettye-zátot fegyverrel a kézben vad után kutatni, ne vádolj, fiam.

Mert nincs semmink, koldusok vagyunk, fiam. Lassan elveszett minden. Bánáti földek kalászos rögein, idegen szántja apáid jussát.

A Tátra bérceit a cseh tapodja, Erdély földjeit bepiszkítja az oláh. Bármerre tekintesz, csak kín és gyötrellem, ilyen életre ébreszt az iskolacsengő, de minden hiába, indulnod kell, fiam.

Mert akarom, hogy hittel, bizalommal előre menj, fiam. Tanulj, mert csak az lesz a javad, keménnyé munkáld öklödet, hogy ha ütni kell, az én elvérzett erőm is az öklöddel üthessen.

Mert ütni kell, eljön az idő, az elveszett földek sikoltva kiáltanak.

Segítsen az Ur, a jóságos Isten, aki annyi terhet reánk rakott. De talán mi megszenvedtünk érte, hogy jobb sorsot adjon nektek, fiam. De ha nem úgy lesz is, maradj becsületes és jó magyar.

Reggele van az első munkás napnak, apád a szívével költ, ébredj fel, fiam.

Némethy Tihamér.

Testünk a kert, akaraink a kertész.

Shakespeare.

Tripoliszi képek.

Irta: ERNST ENGELBRECHT bűnügyi rendőrbiztos.

Utamnak tulajdonképen Tuniszba kellett volna vezetnie, de mert okom volt a francia vendégszeretettel szemben kissé bizalmatlanul viseltetni és mert Tuniszt, mint az északafrikai utak gócpontját amugy is sok ujságíró keresi fel, számomra érdekesebbnek és hálásabbnak ígérkezett, ha Tunisz helyett Tripolisz felé veszem utamat.

Tripoliszba a beutazás és az ott tartózkodás gyarmatminiszteri engedélyhez van kötve, mit azonban — hála kitünő összeköttetéseimnek — 24 órán belül sikerült megszereznem. Utam Messinán, Catanián keresztül Európa legnagyobb tűzhányója, a hatalmas Etna mellett vezetett el és érintettem Sirakurt is, ezt az ógörög várost, amely virágzása idejében több mint egy millió lakost számlált. A város északi részén egy amphiteatrumnak és egy másik ókori görög színháznak romjai emlékeztetnek ó-dór letelepedések kiterjedésére és jelentőségére. Ma Sirakuz egy kis mezővároska csupán, alig 40.000 lakossal. Jelentősége mindössze abban áll, hogy hetenként innen indul Tripoliszba hajó.

Tengeri utazásunk alatt a hajónak hat órai tartózkodása Máltában alkalmat nyújtott arra, hogy az angoloknak ezt a híres flottabázisát megtekintsem. A szigetszoport legnagyobb szigetét Máltának, ennek fővárosát pedig La Valettának hívják. La Valetta két bámulatos szépen kiépített kikötő közé van ékelve, melyekben állandóan erős angol tengeri erők horgonyoznak. Hatalmas védőművek teszik a szigetet bevehetetlennek tartott tengeri erősséggé. A népelet, a szokások, viselet, stb. itt már erősen emlékeztetnek a Keletre. Festőien, de kissé groteszkül hatnak az asszonyok kalapjaikkal és azok szegélyéről függőnyszerűen leomló ruházatukkal.

A Földközi-tenger déli részén hajóutunk gyönyörű volt. Az ismert »örökké kék ég« hű maradt hozzánk. Harminckét órai utazás után megpillantottuk Afrika partját és röviddel rá maga Tripolisz bontakozott ki előttünk. Ritkán ért kellemesebb csalódás, mint akkor, amikor Tripoliszba megérkeztem és általában egész tripoliszi tartózkodásom alatt. Régi utazási kézikönyvek óvnak, egyenesen visszariasztanak egy tripoliszi uttól. Ennek oka abban keresendő, hogy ezek az utazási kalauzkönyvek még a török uralom alatti siralmas állapotok idejében íródtak. A husz éves olasz igazgatás óta azonban gyökeres változások mentek itt végbe. Nem lehet látni semmit abból a pizsokból, ami elmaradhatatlan az Orient városainál az Aranyzarv híres milliós városát Konstantinápolyt sem kivéve. Semmi nincs itt abból a jellegzetes keleti rendetlenségből, amit különben az afrikai és ázsiai városoknál mindenütt látni. Rend, tisztaság és fegyelem! Ez az első benyomás, amit az idegen szerez, ha Tripolisz utcáit járja. A második: az európai és bennszülött lakosságnak szorgos munkálkodása és megelégedettsége.

Tripolisznak mintegy 80.000 lakosa van, ebből körülbelül 15.000 olasz, 20.000 zsidó, 5.000 néger, a többi arab. A város utcai élete, különösen az arab és zsidó negyedekben még ma is kimondottan keleti jellegű. A piacon arab szokás szerint egész napon át vásárt tartanak. Különösen a dél-előtti órákban van itt rendkívüli élénkség, mozgás és tarka élet. Tevekaravánok hozzák messziről, néha ezer kilométerről az ország belsejéből a különböző terményeket. A marhavásár is igen gazdag. Ami az idegennek elsősorban szembeötlik, az a csodálatos szép fehér gyapju, ami a nagy nyájakba összetertelt és eladásra kínált afrikai juhokat takarja.

Egy beduinsejk és fényes kísérete lovagolnak a vásár hullámvásárán keresztül. Kengyelvas, zablák és a nyereg-

szerszám egyes részei tiszta vert ezüsből. Pompás növésű abesszin katonák, az olasz gyarmati hadsereg elitrésze, szénfekete négerasszonyok, meztelen kis negerekkel karjaikon, méltóságteljes arabok, ezek mind ott találhatók a vásár zsivajában, amint valamely portékára hangosan, hosszasan alkudoznak. Szürke takarókkal borított, mezitlábás arab nők aggódva fáradoznak azon, hogy arcukat minél jobban elföd-jék, csak néhány miliméter széles részen keresztül tekintenek kíváncsian, naivan, félősen a világba. Ennek éles kontrasztjaként sokféle színű selyemruhákban, fátjolozatlanul sétálgatnak a zsidó nők, tökéletessé téve ezt a tarka képet. Itt is sok a koldus. Ezeknek egy különös fajtája a szamaras koldus. Kinyújtózva a lassan lépkedő szamar hátán, mozdulatlanul fekszik és úgy tartja tenyerét alamizsnára.

A vásártér közelében lévő egyik arab kávéházban templomi csendben szívják a vendégek vizipipájukat, a nargilét vagy szürcsölgetik a mokaót órákhosszat a földön vagy padokon ülve. Egy grammofon arab imába kezd, a hangulat ünnepélyesen komoly, de mint egy arculütés, úgy hat, amikor egyszerre a grammofon egy régen elcsépeelt berlini orfeumdalba kezd: »Maier von Himalaya«.

Tripoliszban is van közlekedési rendőrség és nagyszerűen megállja helyét, még a vásár nagy forgatagában is kitünően rendet tud teremteni. Meg kell hagyni, hogy az olaszok a pizsok, rendetlen török Tripoliszt aránylag rövid időn belül csinos, rendes várossá varázsolták, amely a legmodernebb európai követelményeknek is mindenféle tekintetben megfelel. A pompásan épített európai városrésztől következően nagyon valószínű, hogy Tripolisz néhány éven belül mintaszerű nagyvárossá fog kifejlődni.

Tripolisz bűnözési viszonyai nem valami mozgalmasak. Gyilkosságok, rablások és egyéb súlyosabb bűncselekmények csak igen ritkán fordulnak elő s a rendőrség munkáját csak kisebb tolvajlások, csalások veszik igénybe. Leginkább marhalopások teszik szükségessé a rendőrség közbelépését. Nagyobb méretű rablások, különösen utonállások a török uralom alatt napirenden voltak, most teljesen megszűntek. Az utolsó két évben egyetlen utonállási eset fordult elő. Ma már a napnak vagy éjnek bármely szakában keresztül-kasul lehet járni az arab és zsidónegyedek legelhagyatottabb utcáin anélkül, hogy félni kellene egy rablótámadástól. Ez kétségen felül annak a kiválóan megszervezett rendőrszolgálatnak érdeme, melyet Tripolisz rendőrpáncsnoka dr. *Rovelli* irányít, aki oly szeretetreméltó volt, hogy személyesen nyújtott tájékoztatást a közbiztonsági viszonyok felől és meghívott egy fegyintézet megtekintésére, melyben bennszülöttek töltik szabadságvesztés büntetésüket.

Az olaszok praktikus emberek. Mire való a fegyházakat haszontalanul és az államot nehéz kiadásokkal megterhelni! Ezért az országban mindenütt munkatelepeket rendeztek be, ahol a szabadságvesztéssel büntetett bennszülöttek különböző munkákat végeznek. Minden bennszülöttet, akit csalás, tolvajlás — vagy ami még gyakoribb — politikai vétség miatt elítélnek, egy ilyen munkatelepnek adnak át. Itt éjszaka az elítéltet tiszta több vagy egyszemélyes cellákban zár alatt tartják, nappal pedig reggel 6 órától este 5-ig, egy órai ebédidő kivételével, munkába fogják.

Tripolisztól kb. 20 km.-re van egy ilyen munkatelep: Sghedaida, ide kaptam meghívást. A végtelen homoksivatagban félezer fogoly nagykiterjedésű, szépen zöldelő kertet teremtett, melyben gyümölcs, főzelékeféle és minden elképzelhető vetemény megterem, bizonyosságául annak, hogy megfelelő szorgalommal, kitartással a legterméketlenebb, legkietlenebb földeket is lehet mezőgazdaságilag használhatóvá tenni. A kolónia közepén hosszukás, alacsony fehér épület áll, ebben vannak a kényszermunkát végző foglyok elhelyezve. A nagykiterjedésű kertet egy köfal veszi körül, melynek

egyik-másik helyén katonai őrszemek által elfoglalt őrtornyok emelkednek ki. A közelben vannak az őrség »laktanyái« is, mindmégannyi cukorsüvegformájú kunyhó, melyekben a katonák laknak családjukkal; az abessziniai katonák legnagyobb része ugyanis már egészen fiatal korában megnősül.

A közös cellák ajtaja vasrácszat, amely a jó szellőztetést lehetővé teszi. Az egyes cellák, melyekben a legveszélyesebb foglyok kapnak elhelyezést, az épületnek egy különálló szárnyában vannak.

Szellős és tiszta valamennyi cella és ugyancsak tiszták maguk az azokban elhelyezett foglyok is. Persze nincsenek ágyak és mint mindenhol másutt, itt is meg kell elégedniök szalmazsákkal és egy takaróval. A foglyok ételmezése nagy központi konyha útján történik. Betegnek részére külön helyiségek vannak fenntartva és ezek felszerelése is megfelel a modern betegápolás követelményeinek. Megjelenésünkör a foglyok — csupa arab — felkelnek fekvő helyeikről és köszöntenek, kezüket a homlokukhoz, majd a szívükhez emelik vagy pedig fasiszta módra köszönnek.

Tripoliszba visszafelé nagyszerűen épített autóuton haladunk, amelynek jobb- és baloldalán kis bennszülöttfalvak és egyes elszórt kis sárkunyhók terpeszkednek.

Portyázás.

A Kellog egyezményről. A most létrejött Kellog-paktumot, melynek célja a háborus konfliktusok örök száműzése, nekünk magyaroknak két különböző szempontból kell vizsgálnunk. Általános, azaz nemzetközi és speciálisan magyar szempontból. Általános szempontból nekünk semmi kifogásunk a Kellog-egyezmény ellen, sőt a legnagyobb örömmel csatlakozunk az eszméhez, elismerjük annak ideális voltát még ha bizonyos skepticizmussal is ítéljük meg a hozzáfüzött optimista reménykedéseket. Mindegy! Ha egy eszme szép, ha üdvösnek, hasznosnak látszik, megérdemli, hogy komolyan foglalkozzanak vele és nem okos dolog azt egyszerűen a gúny, cinizmus, a megvetés avagy hitetlenség hangjával agyonütni.

*

Hogyne! Akarjuk a békét! Hogyne akarnánk! Hiszen — melyik ezredet ragadjam ki hirtelen — a debreceni 39. gyalogezrednek magának 7000 hősi halottja van. Ez két komplett hadilétszámú tábori ezrednek felel meg. Ez csak a Hajdúföld egy gyalogezredének a vesztesége. De hányszor hétezer vannak! Ha ez a sokszor hétezer harcban elesett magyar fel támadna és kettős rendekben zörgő csontvázal eldefilírozna azok előtt, kik annak idején a trianoni békét, most a Kellog-paktumot aláírták, akkor ezeknek nemcsak a négy éves háboru sok borzalma jutna eszükbe, nemcsak az elpusztított otthonok, a tönkrement reménysek, a nyomorékká lett emberek, de a megnyomortított nemzetek is, és az, hogy a béke fenntartásának akarása egymagában véve nem elég. A béke fenntartását meg kell előzni — az igazságos békének.

*

Ez a speciális magyar szempont.

*

Ezt a speciális magyar álláspontot a világ elé kell vinnünk. De! — mindig a másikkal karöltve. Ha ezt nem tesszük és folyton folyvást a Kellog-paktumot szidjuk, a népszövetséget sóhivatalnak, a páneurópai mozgalmat sóhajok hidjának nevezzük, akkor könnyelműen eljátszuk egyes semleges hatalmak rokon-szenvét, a trianoni revíziós uttól eltávolodunk és agitációs jegyvereket szolgáltatunk szomszédjaink kezébe.

Akarjuk a békét. De álljon előtte előbb az »igazságos« jelző. Ha mi a színmagyar Sajóvidéket, a Csallóközt és a többi negyedfél millió magyart számláló területeket vissza kívánjuk, ez nem kardcsörtetés, nem háborus vágy, hanem egy nemzetnek legtermészetesebb, legszebb, legnemesebb törekvése, amely etikailag sokkal magasabban áll, mint az a készség, mellyel Prága és Bukarest megbízottjai odaállnak a párisi ceremóniás teremben az asztalhoz és aláírják azt az egyezményt, amely számukra a rablott zsákmány megtartásának nemzetközi megerősítését jelenti.

*

Örültünk a buza-rekordnak. Első örömünkben már azt képzeltük, hogy a hét bőséges esztendő sorozatát nyitotta meg a rekord-buza. De amíg a békés és bihar megyei dusan termő buzaföldeken 14—18 métermázsát aratott le a gazda, az alatt a piacokon a zöldbabnak, paradicsomnak, kelkáposztának, töknek, uborkának három-négy, sőt ötszöröse szaladt fel az ára a tavalyihoz viszonyítva. A kofák a szárazságot okolják, jövő hónapban meg talán azt fogják mondani, hogy szeptemberben sok volt az eső. Hát nem tudjuk, megfelelnek-e és mennyiben, ezek az ötszáz százalékos drágítási érvek és indokok a száz százalékos igazságnak. Csak azt tudjuk, hogy mi fixfizetési szenvedő alanyai ugy esőzésnek, mint szárazságnak, szörnyen érezzük saját magunkon a zöldbab drágaságát, azt ellenben, hogy rekord-buza termett, azt egyáltalában nem. Ezért a rekord-buza felett érzett juliusi örömünk bizony elpárolgott.

Figyelő.

Könyvismertetés.

Álgya Papp Sándor, Gottl Jenő és Mojzer László: »Hadseregünk ellátása a világháboruban« (1914—1918). I. kötet: Események a Balkán hadszíntéren. (304 oldal 43 melléklettel és vázlattal.) A világháborút egészen új megvilágításban, az anyagi ellátás, főként pedig az ételmezés szemszögéből vizsgálva tárgyalja.

Célját tekintve e munka elsősorban tankönyv, melyet a csapatok ellátásáról való gondoskodásra hivatottak, tehát anyagi vezérkari tisztek, hadbiztosok, gazdasági és ételmezésügyi tisztek okulására Álgya Papp Sándor honvédelmi államtitkár irányításával a m. kir. hadtörténelmi levéltár közreműködésével egykori feljegyzések, tábori iratok és egyéb hadtörténelmi levéltári adatok felhasználásával szakemberek irtak.

Azonban e könyv a szakemberek szűk körén kívül számot tarthat nem csupán a csapattisztek, de a nagyközönség érdeklődésére is, mert kitűzött didaktikai céljain messze túlmenően a létünkért vívott nagy küzdelmeinket vázolván, behatóan ismerteti a hadműveletek anyagi előkészítését és a csapatok ellátását, megannyi olyan tényezőit a hadtörténelmi eseményeknek, amelyek szintén jelentékeny, sőt nem ritkán döntő befolyást gyakoroltak a hadműveletek lefolyására.

Magyar katonai íróink gárdája máris méltó emléket állított hőseinknek azzal, hogy a világháborúról írott munkáikban világszerte hirdetik a magyar nemzet áldozatkészségét, katonáink hősiességét, harcratermettségét, vezéreink hadvezető képességét, de még méltóbban kiemelkedik a magyar katona dicsősége azzal, hogy szerzők munkájukban kimutatják, hogy katonáink nemcsak halált megvető hősök, de éhséget és szomjúságot fagyban és forróságban zugolódás nélkül szenvedni tudó mártírok is voltak.

A könyv alapeszméje a világháború egyik legfontosabb tanulsága, mit a vezetésre hivatottaknak soha feledni nem szabad, az, hogy *az anyagi ellátás el nem hanyagolható tényezője a hadműveletek sikerének.*

Rettenetes kudarc, szerbiai offenzívánk összeomlása lett bűnhődésünk, amiről e hadjárat vezetői ez igazságot fel nem ismerték. *Potiorek* tábornaszernagy e balsikerű vállalkozását tárgyalja a könyv most megjelent I. kötete, előre bocsátván a volt osztrák-magyar monarchia védőerejének ismertetését.

Befejezésül pedig *Mackensennek* 1915. évi őszi hadjáratát írja le, mint amely hadjárat ugyanazon hadszíntéren, egy évvel később, de ugyanazon évszakban, azonban az emberanyag kímélésének jegyében vezetve fényes diadallal végződött.

Két szembeötlő, egymással ellentétes példa bizonyítja a fenti igazságot: *Potiorek* példája mutatja, *hogyan nem szabad*, *Mackensen* példája pedig *hogyan kell* hadjáratot vezetni.

Szerzők e munkájukkal valóban szép és méltó emléket állítottak azoknak a derék katonáinknak, akik a hadsereg ellátása terén oly önfeláldozóan teljesítették kötelességüket, emberfeletti küzdelemmel a sziklából vizet fakasztván, a pusztában kenyeret adván, néha valósággal csodákat műveltek.

A magyar dicsőség történetének egyik, minden kétségen kívül, nagyon érdekes fejezetét írja le a könyv.

Megrendelhető Csáthy Ferenc r. t.-nál (Budapest, I., Krisztina-körút 133. sz.), ára füzve 24 pengő. S—y.

CSENDŐR LEKSZIKON.

136. Kérdés. *Kihágást követnek el azok a külföldről jöttek, akiknek lakhatási engedélyük van, de munkavállalási engedélyük nincs e ennek ellenére mégis munkát vállalnak?*

Válasz. Az 1925. július 1-től érvényben levő 200.000/1925. B. M. számú belügyminiszteri körrendelet 19. §. 6. pontjába ütköző hivatalból üldözendő kihágást követnek el. Büntetésük tizenöt napi elzárásig és kétszáz pengő pénzbüntetésig terjedhet. Ez a B. M. körrendelet valamennyi csendőrsön is megvan.

137. Kérdés. *Miben áll az örökbefogadási eljárás?*

Válasz. A kiskorúra vonatkozó örökbefogadási szerződést a kiskorú törvényes képviselőjével kell megkötöni. Ha az apa él és az atyai hatalom birtokában van az apával. (Örökbefogadni tehát azt a gyermeket is lehet, akinek a szülei életben vannak.) Ellenkező esetben egy és ugyanazt a gyermeket közösen egy szerződésben csak házaspár fogadhatja örökbe. Az egyik házastárs jogosítva van *egyedül*, házastársa *beleegyezése nélkül* is örökbe fogadni. Az örökbefogadó *gyermektelensége* nem képez feltételt. Ha vannak is saját törvényes gyermekei, jogosult más gyermeket örökbefogadni. Az örökbefogadónak legalább 16 évvel kell idősebbnek lennie, mint az örökbefogadottnak. Az örökbefogadási szerződésnek világosan és határozottan, minden feltételtől és korlátozástól mentesen ki kell jelentenie, hogy örökbefogadott az örökbefogadó után olyan öröklési jogot nyer, mintha az örökbefogadónak törvényes házasságából származó gyermeke lenne.

Az örökbefogadottnak ez az örökösödési joga az örökbefogadónak halálesetére tett és a törvényes szabályoknak megfelelő végintézkedésben korlátozható, köteles részre szorítható és egészen csak kitagadás által és akkor vonható el, amikor a gyermek törvényes vérszerinti szülője által is kitagadható.

Az örökbefogadási szerződésben határozottan kell intézkedni az iránt, hogy az örökbefogadott jövőre milyen családnév (előnév) viselésére lesz jogosítva és kötelezve. Nevezetesen megtartja-e eddigi családnévét; vagy pedig annak elhagyásával kizárólag az örökbefogadó családi nevét nyeri, vagy végül eddigi családnévéhez (elője vagy utána) kapcsolja az örökbefogadó családi nevét? A gyermek vallására vagy annak megváltoztatására az örökbefogadásnak nincs hatálya.

A kiskorú örökbefogadása tárgyában kötött szerződést az illetékes gyámhatóság (árvaszék) hagyja jóvá és az igazságügyminiszter erősíti meg.

Az örökbefogadási szerződés gyámhatósági jóváhagyása előtt az árvaszéknek mérlegelnie kell az örökbefogadás előzményeit, körülményeit, célját, továbbá az elhatározás indokait, komolyságát, megfontoltságát, az örökbefogadó erkölcsi életét, vagyoni körülményeit és a kiskorúra való előnyösségét.

138. Kérdés. *A Csüsz. 156. pontja értelmében az ellenőrző szolgálatoknál az elnevezést piros irónnal alá kell huzni. Kérdés, hogy ez a rendelkezés csak az ellenőrző járőr kivezenylésére avagy annak bevonulására is vonatkozik-e?*

Válasz. A Csüsz. 156. pontja A. fejezetének két része van. Egyik a járőr kivezenylésénél, másik rész pedig a járőr bevonulása alkalmával követendő eljárást szabályozza. Azt, hogy az ellenőrző szolgálatoknál az elnevezést piros irónnal alá kell huzni, csak a járőr kivezenylésekor teendők között említi a Csüsz. Az ellenőrző járőr bevonulását tehát piros irónnal kiemelni nem kell. Ez különben is csak zavaró volna, mert az ellenőrző szolgálatok kivezenylésének piros irónnal való megjelölése azt a célt szolgálja, hogy az ellenőrző szolgálatok számáról könnyű áttekintést lehessen nyerni. Ha a bevonuláskor is piros irónnal jelöltetnének meg ezek a szolgálatok, ez az áttekintés rovására esnék. Igen jó példa egyébként az ebben a kérdésben mutatott tájékozatlanság arra, hogy helyesen olvasni és tanulni csak úgy lehet, ha a sorok és fejezetek közötti összefüggést keressük, másként az egyes sorokban foglaltak között soha sem tudunk eligazodni.

139. Kérdés. *Be kell-e jejezni az előirt helyen s az előirt ideig a lest abban az esetben, ha a lest tartó járőrt észrevették?*

Válasz. Az a kérdés, hogy ki vette észre a járőrt. Mert vannak olyan megbízható emberek, hogy ha észre is veszik, nem árulják el senkinek, főleg pedig nem árulják el olyanoknak, kik ebből hasznot húzhatnának. Ilyen esetben helyén maradhat a lest tartó járőr. Ha azonban azok közül vette észre valaki a járőrt, akik megfigyelésére a les irányul, a járőrnek tennie kell valamit. Szerintünk ilyenkor meddő volna a lest ugyanezen a helyen folytatni. A járőr távozzék, de ejtse módját, hogy a megfigyelendő hely közelébe úgy jusson vissza minél előbb, hogy másodszor már ne vegyék észre. A les tartása általában nem olyan egyszerű és könnyű feladat, mint sokan látják. A legkisebb vigyázatlanság, hangos beszéd, zörgés, égő cigaretta árulója lehet a járőrnek s könnyen megeshetik, hogy nem a járőr figyel, hanem a járőrt figyelik, anélkül, hogy erről tudna. Lest megtartani csak azért, mert az elő van írva, hiábavaló idővesztegetés, ha a körülmények az észrevétlen figyelést lehetetlenné teszik. A lesek is csak úgy járhatnak eredménnyel, ha a járőrök gondolkodva, elővigyázatosan s mindenkor az adott viszonyokhoz, a helyszínen észleltékhez a felmerülő követelményekhez alkalmazkodva tartják azokat meg. Máskülönben a les nem más, mint a járőr burkolt pihenője, avagy hidegben, kellemetlen viszonyok között a járőr hiábavaló fagyoskodása, kinlódása.

140. **Kérdés.** *Ha valaki cséplés alkalmával bizonyos mennyiségű gabonát vásárol s azt tavasszal eladja, szüksége van-e iparendélyre?*

Válasz. A kérdésben foglalt eset csak alkalmi ügylet. ennél fogva ily esetben iparendély nem szükséges. Gyakori eset, hogy egyesek egész évi gabonaszükségletüket megvásárolják cséplés idején s tavasszal a fölöslegesen tul adnak. Iparendélyre csak akkor van szükség, amikor valaki a gabonakereskedést hivatásszerűen, állandó foglalkozásként üzi.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Birkatolvajok kézrekerítése.

**Nyomozták: FARKAS ALBERT törzsőrmester,
KOCSIS ANTAL és KISS DÁNIEL csendőrök.
(Törökszentmiklós).**

Tudjuk, hogy az első nyomozás során ki nem derült bíncselekmények nyomozását nem szabad abba hagyni és az eredménytelenség miatt nem szabad elcsüggedni, hanem a Szut. 66. §-ában, de különösen a 413. pontban foglaltak szem előtt tartásával a nyomozást szolgálatban és szolgálaton kívül felszínen kell tartani, mert az ilyen puhatolások során szerzett bizonyítékok alapján később is lehet eredményt elérni.

Hogy ez tényleg így van, bizonyítja az alábbi eset is.

1927. évi március hó 27-én 10 órakor a törökszentmiklói őrsön megjelent Dögei Lajos a törökszentmiklói határ egyik tanyáján, Szakállason, lakó gazdálkodó s panaszolta, hogy az elmúlt éjszaka folyamán záratlan birka óljából tíz birkáját és két bárányát ismeretlen tettesek ellopták, ezzel 384 pengő károsodás érte.

A káros a panasz felvételekor megjegyezte, hogy a birkák között egy nyirott is volt.

A törökszentmiklói őrsről a feljelentés vétele után az eset kinyomozására Farkas Albert törzsőrmester és Kocsis Antal csendőrből állott járőr indult szolgálatba.

A helyszínen megjelent járőr megállapította, hogy négy birka nyakára borszíjjal és kötéllel felkötött kolompokat a tettesek késsel levágták és azokat a helyszínen hátrahagyták. Tették ezt azért, hogy a birkák kolompolása el ne árulja őket s a birkákat ily módon észrevétlenül elhajthassák.

A helyszíni szemle megtartása alkalmával a járőr a tettesek nyomait — tekintettel az akkori nagy szárazságra — nem tudta megtalálni, de hosszú keresés és kutatás után, a Szolnok-Debrecen felé vezető országuton néhány birkanyomot mégis talált. Nem lehetett azonban ezeket hosszabb távolságban követni, mert az országuton közlekedő autók és kocsik a megtalált birkanyomokat is eltaposták s a nyomok 2—300 méter után teljesen eltűntek.

A szolnok-debreceni utvonalon és környékén, valamint a törökszentmiklói határban megejtett nyomozás, dacára az odaadó, buzgó fáradozásnak, eredménytelen maradt s a járőr két napi szolgálat után bevonult. Az ellopott birkák szélesebb körű nyomoztatására a szükséges és szokásos intézkedések megtételtek.

Részben távbeszélőn, részben írásban az összes tekintetbe vehető őrsök és államrendőr-kapitányságok megkerestettek, de ez az intézkedés nem hozott eredményt és az eset kiderítetlen maradt.

A törökszentmiklói őrs tagjai, de különösen az első nyomozást lebonyolító Farkas Albert törzsőrmester, ugy szolgálatban, mint szolgálaton kívül a birkalopás tettesei után állandóan puhatoltak, érdeklődtek, nyomoztak. Ezen puhatolások során Farkas törzsőrmester 1927 április 18-án Gulyás Györgyné ugyancsak a törökszentmiklói határban lévő Szücs István tanyáján lakó nőtől értesült, hogy a lopás elkövetése előtti 1927 március 26-án a tanyán egy előtte névleg ismeretlen, iparos ruhába öltözött, egyik lábára sánta, alacsony termetű, 30 év körüli, sárga bőrcsizmát viselő ember járt. Ott kéregetett, de csak intésekkel és jelekkel, mert némának tette magát. Ugyancsak aznap vitéz Nádas Antaltól arról értesült Farkas törzsőrmester, hogy az iparos ruhába öltözött és némának látszó ember nála is járt, a törökszentmiklói határban lévő 18. számú gát-örháznál és ott is kéregetett. Vitéz Nádas Antaltól pedig arról értesült Farkas törzsőrmester, hogy míg a némának látszó egyén a szobában benn tartózkodott, addig egy másik 24—25 év körüli magas termetű, barna ruhába öltözött idegen embert a tanyák körül látott ólalkodni.

Később a szakállasi határban Kakó Miklós fanyai lakos cselédjétől értesült Farkas törzsőrmester, hogy a fent leírt két egyén 1927 március 26-án estefelé az ő tanyájukra is betért és ott vizet ivott. Kérdésére, hogy kicsodák és mi járatban vannak, azt felelték, hogy szolnoki lakosok és földet akarnak vásárolni Törökszentmiklós környékén.

Ezen értesülések után Farkas törzsőrmester úgy látta, hogy a két ismeretlen egyén követte el a birkalopást, de a nyomozást bevezetni mégsem tudta, mert kilétük és illetőségi helyük ismeretlen volt s ezért közelebbi adatok beszerzését határozta el. Habár a két ismeretlen iparos ruhába volt öltözve, Farkas törzsőrmesternek mégis az volt a gyanuja, hogy azok nem iparosok, hanem inkább juhász félek lehettek, mert a birkákat csak olyan egyének lophatták el, kik a birkákkal való bánásmódot értik.

Ezek után az őrskörletben lakó juhászok körében kezdett feltűnés nélkül érdeklődni s nemsokára Korpácsi János törökszentmiklói határban lakó juhásztól megtudta, hogy a nagykörösi határban van egy Major János*) nevű sánta juhász, aki cipész mestersége is folytat s néha iparos ruhában is szokott járni. Major Jánosnak pedig van egy öccse, Major Antal, foglalkozására nézve juhász, akinek személyleírása és öltözete megegyezett a kéregető és némának látszó egyén kísérelőjével.

Ezen adatok összegyűjtése után Farkas Albert törzsőrmester és Kiss Dániel csendőrből állott járőr 1927 május 24-én fenti ügyben pótnyomozó szolgálatba indult.

A járőr Nagykörös határának Nyársapáti felé eső részén több egyéntől érdeklődve egy Radics István nevű egyéntől megtudta, hogy a keresett Major János és Major Antal juhászok Nagykörösről az örkényi kincstári legelőre mentek. A járőr Örkénytáborba megérkezve Kuti Béla juhásztól megtudta, hogy a keresett két juhásznak ott tényleg vannak juhái, de a juhászok nem voltak ott s Kuti azt a felvilágosítást adta, hogy esetleg május 26-án Lajosmizse községben meg lehetne találni őket.

Május 26-án Lajosmizsén országos vásárt tartottak. A nyomozó járőr most természetesen Lajosmizse felé vette útját, ottani megjelenése nem keltett feltűnést, mert országos vásár lévén, több járőr teljesített ott szolgálatot. Kis keresés után a már ismert személyleírás alapján meg is találta és felismerte a járőr Major János juhászt, különösen sántaságáról és a sárga csizmájáról. Farkas törzsőrmester az első pillanatra látta, hogy csak ez az ember lehet az, ki a törökszentmiklói határban némaságot szin-

*) Gyanúsítottak nevét megváltoztattuk. Szerk.

elve a lopás elkövetésekor kéregetett és legelőt keresett. Major Jánost a járőr őrizetbe vette s Lajosmizse községben a lopásra nézve kikérdezte. Major a lopás elkövetését és azt, hogy a lopás elkövetése előtti napokon a törökszentmiklósi határban járt volna, tagadta s járőrnek most már nem maradt más hátra, a gyanusítottat személyazonosságának megállapítása végett magával vitte Törökszentmiklósról és ott Gulyás Györgynével, vitéz Nádas Antallal és ennek feleségével szembesítette. A szembesítésnél nevezetesen Major Jánosban határozottan felismerték azt az embert, ki a birkalopást megelőző napon, 1927 március 26-án tanyájukon kéregetés ürügye alatt — magát némának adva ki — megjelent.

Major személyazonosságának megállapítása után is tagadta a birkák ellopását és igazolásul az adta elő, hogy a lopás elkövetése idején Jászkarajenő községben volt országos vásáron. Járőr a gyanusítottal Törökszentmiklósról Jászkarajenő községbe ment s ott megállapította, hogy ott gyanusított az általa alibijének igazolására felhozott napon, március 27-én, nem járt. Innen a járőr a gyanusítottal együtt gyalog menetben a Szolnok felé vezető mezei úton haladt s utközben a nagykörösi határban lakó Godó Istvántól megtudta, hogy Major János gyanusított 1927 március 27-én 15—16 óra között egy magas termetű 24—25 évesnek látszó emberrel 10—12 darab szép birkát hajtott Szolnok felől Nagykörös irányában. Megjegyezte Godó, hogy a között egy teljesen nyírott is volt. Godó István a gyanusítottat személyesen is ismerte s a járőrnek előadta, hogy annak tulajdonában olyan birkák, mint amilyeneket ott elhajtott, nem voltak, ezeket tehát csak lophatta. Godó Istvánnak ezen előadását megerősítették még más ottani határbeli lakosok is.

A gyanusított tovább tagadott s a birkák még mindig nem kerültek meg. Bár Farkas törzsőrmestert és járőrtársát a hosszantartó nyomozás, ulazás pihenés nélküli folytonossága erősen kimerítette, az a tudat, hogy az eddig megállapítottak a bíróság előtt mind romba dőlhetnek bizonyítékok, bünjelek hiányában, arra ösztönözte őket, hogy mindaddig, amíg a bünjelek, azaz jelen esetben a birkák, nem kerültek meg, pihenésre ne gondoljanak. Farkas törzsőrmester elhatározta, hogy a kározt is maga mellé veszi s azzal, valamint a gyanusítottal együtt visszatér az örkényi kincstári legelőre, ahol a gyanusítottnak juhái voltak.

Az örkényi kincstári legelőn a káros Kuti Béla juhász birkái közé keverve az ellopott birkák közül négy anya-birkát, köztük a nyírottat is és az ellopott bárányokat megismerte. Major, látva, hogy most már tovább minden tagadása hiábavaló lenne, mert a káros is felismerte a birkáit, a birkák ellopását beismerte azzal, hogy azokat Major Antallal, öccsével együtt lopták el 1927 március 26-án 20 órakor, mikor a káros vacsoránál ült. Beismerte azt is, hogy a birkák nyakáról a kolompokat öccse vágta le azért, hogy a birkákat észrevétlenül hajthassák el. Előadta a gyanusított, hogy a többi lopott birkát Kecskeméten egy mézárósnak adták el 192 pengőért saját birkáikról kiállított marhalevél alapján.

Major Antal gyanusítottat az örs megkeresése alapján a kecskeméti rendőrség fogta el s az a lopás elkövetését bányja előadása szerint ismerte be.

Farkas törzsőrmester a megtalált négy birkát és két bárányt, valamint a már levágott hat darab birkabőrt őrizetbe vette s most már elfeledve minden fáradságot, 252 és fél óráig tartó szolgálatból vidám arccal, örömmel vonult be az örsre. Derekas, igaz csendőrmunkát végzett!

*

Mi ebből a nyomozásból a tanulság? Az, hogy a csendőr, különösen a fiatalabb, tapasztalatlan csendőr lássa,

hogy egy nyomozás sok esetben mennyi utánjárást, aprólékosságot, fáradságot igényel, mindenek felett azonban az, hogy egy esetet, ha kiderítetlen maradt is első alkalomkor, nem szabad eltemetni, nem szabad arról megfeledkezni vagy a pótnyomozást csak immel-ámmal, mint amugy is kilátástalant végezni. Amint Farkas törzsőrmester buzgólkodását teljes siker koronázta, épp úgy nem fog elmaradni az eredmény másoknál sem, ha megalkuvást, kényelmet nem tűrő kötelességérzettől áthatva végzik feladatukat. Mint ahogy Farkas törzsőrmester végezte.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A jugoszláv csendőrség.

(19. közlemény).

Ha az elfoglalandó rejtekhely, illetve tereptárgy teljesen nyíltan fekszik, mint pl. az utasoknak szánt vendéglők (csárdák), cigánysátrak stb. s ennek folytán minden védett közeledés és támadási terv lehetetlen volna, sőt a rablók örszemei vagy a kutyák a csendőrök közeledését elárulhatnák s a rablóknak idejük volna megszökni, a csendőrök ilyen esetekben ritkán érnék el a kívánt eredményt. Ezért ilyen esetekben a következő eljárás vezet célra:

A vállalkozás kezdetén a parancsnok azon legyen, hogy a lehetőség szerint minél több járőre legyen.

Ezen járőrök nagyobb része még éjjel küldetik el azzal a meghagyással, hogy kerülőutakon járják körül a rablók rejtekhelyét és hogy akár nagyobb távolságban is szállják meg a közeli erdőket, cserjéseket, mocsarakat, a mocsaras területeken keresztül vezető töltéseket, patakocskákat, ösvényeket, hidakat és gabonával beültetett földeket, míg a parancsnok a többi csendőrökkel a következő napon tulajdonképpen ennek a napnak az esti óráiban támadásra indul a rablók rejtekhelye ellen.

Természetes, hogy a büntettes, amint észreveszi, hogy a csendőrök feléje közelednek, futásnak ered, legtöbbnyire abban az irányban, ahol védett helyet fog találni, tehát azon tereprészek felé, melyeket a csendőrök már előre megszállottak és ilyen módon a közbiztonsági közegek (csendőrök) kezei közé esnek.

Ideiglenes szabályzat a csendőségi szolgálat teljesítésére.

II. Rész.

Az örsök szolgálat.

(Kiadatott a belügyminiszter által 1920 január 30-án Pov. U. 1031. sz. és a hadügyi és tengerészeti miniszter által 1920 február 11-én Pov. F. Gy. O. 49.360. sz. alatt.)

I. FEJEZET.

Az örsök területi beosztása.

1. A csendőrsök az SHS. királyság egész területén úgy tagozódnak, hogy az országban ne legyen egy betelepített hely, község, vasuti vagy hajóállomás, mely ne tartozna valamelyik csendőrsök körletébe.

A terep szerint az örsök a következők: gyalogok, lovasok, kerékpárosok vagy vegyesek. Élükön az örsparancsnok áll.

2. Az örsök állandóak vagy ideiglenesek.

Az ideiglenes örsök egy bizonyos időre állíttatnak fel a felmerült szükség szerint pl.: hegyes vidéken, ahol juh-tenyésztés folyik, a legelő felügyeletére nyári különítmények.

Az őrsparancsnoknak őrmesteri vagy alőrmesteri rendfokozata van.

Az őrs létszámát a dandárparancsnok állapítja meg, az alárendelt parancsnokságok javaslatára. A parancsnokságok ezen előterjesztéseiket a közigazgatási hatóságokkal való előzetes megállapodás értelmében teszik meg.

3. Az őrsök felállítása, valamint a már fennálló őrsök megszüntetése tekintetében a belügyminiszter dönt a kerületi főnökök előterjesztéseire és a csendőrség parancsnokának véleménye alapján.

Az őrskörletek meghatározásánál előfordulhat, hogy egy őrsnek egy község a határával együtt jut s ahol a területi és közbiztonsági viszonyok megengedik, egy őrshöz két vagy több község is beosztható a határokkal együtt.

Az őrsöt az őrskörlet közepére kell felállítani, az őrs-laktanya pedig a betelepített hely közepén legyen.

Az egy csendőrhadosztály területén levő összes őrsök a sorszám mellett annak a helynek nevét viselik, amelyhez tartoznak, pl.: A II. csendőrhadosztály 1. zászlóalja 9. századának 1. sz. prijepoljei őrsé.

A csendőrsök elhelyezését, valamint az őrskörletek meghatározását is a kerületi főnökök végzik a dandárparancsnokokkal egyetértően.

Ezt a jogot a kerületi főnökök átruházhatják a járási főnökökre, a dandárparancsnokok pedig a zászlóaljparancsnokokra.

Az őrsök beosztásának elvégzése és minden egyes őrskörlet meghatározása után az őrskörletek beosztása a csendőrség parancsnoka útján a belügyminiszterhez terjesztetnek fel jóváhagyás végett és pedig a körletek pontos vázlatával, bejegyzett községekkel, az összes tereptárgyakkal, a betelepített helyekkel, az illető körletben lévő házak és lakosok számának feltüntetésével, valamint a laktanya vázlatával, amely az őrs legénysége részére elhelyezésül szolgál.

II. FEJEZET.

Az őrskörlet őrzési beosztása.

Általános intézkedések.

Az őrskörlet őrzési körletre oszlik fel, úgy hogy egy őrskörlet területén nincs egy pont, tereptárgy, stb. sem, mely valamely őrzési körletre ne tartozna.

Az őrzési körletek római számokkal jelöltetnek.

Az őrskörletek őrzési körletéről őrzési beosztást kell szerkeszteni.

Az őrzési beosztást a szakasz parancsnoka állítja össze, tekintetbe véve a terep- és közbiztonsági viszonyokat.

A terepviszonyokat az őrskörlet őrzési körletének legmegfelelőbb beosztása szempontjából kell tekintetbe venni és pedig úgy, hogy minden kis major, minden ház, minden tereptárgy, különösen az, amelyik a közbiztonságra nézve veszélyes egyének és lopott jószág elrejtésére alkalmas volna, ne maradjon portyázás nélkül s hogy a portyázásra a járőr mégse fordítson több időt, mint amennyi erre szükséges.

A közbiztonsági viszonyokat úgy kell tekintetbe venni, hogy a veszélyes helyek sűrűbben kerüljenek portyázásra, mint azok, amelyeken békés emberek laknak.

Az őrskörlet őrzési beosztásának összeállításánál a szakaszparancsnok az illető őrs parancsnokának és többi csendőreinek véleményét veszi alapul, de igen nagy hasznára van a helyi viszonyok alapos ismerete is, valamint az illető közigazgatási hatóság véleménye, amelyet beszerezni köteles. A szakaszparancsnokok az őrskörletek újonnan össze-

állított őrzési beosztását egy példányban a zászlóaljparancsnokokhoz tartoznak benyújtani ellenőrzés végett. Ha a zászlóaljparancsnok úgy találja, hogy az őrzési beosztás jó, a dandárparancsnokhoz terjeszti be jóváhagyás végett. A zászlóaljparancsnok kísérő jelentésében feltüntetni tartozik, hogy az őrzési beosztást ellenőrizte úgy a községeknek és tereptárgyaknak az őrzési körletbe való célszerű beosztása, mint a távolság tekintetében is.

Amikor ez a példány a dandárparancsnoktól a szakaszparancsnokhoz jóváhagyva visszaérkezik, az őrzési beosztás elegendő példányban leírandó és a dandárparancsnoksághoz felterjesztendő és pedig: 1 példány a dandárparancsnokság részére, 1 a zászlóaljparancsnokság részére, 1 a századparancsnok részére, 1 az őrs részére, 1—1 példány pedig a közigazgatási hatóság részére, amelyhez a csendőrség körlete teljesen vagy részben tartozik.

A községek és tereptárgyak olyan néven jegyzendők be, ahogy a helységnévtárban vannak megjelölve. Ha az egyes községek elnevezései nem szerepelnek a helységnévtárban, a községtől kell megkérdezni a helyes elnevezést s az őrzési beosztásban így kell megjelölni.

Községeknél és majoroknál, melyeket másként nevez a helységnévtár és másként a lakosság, ezt az utóbbi elnevezést az őrzési beosztásba be kell jegyezni.

Olyan községeknél, melyek több majorból vagy más fontos tereptárgyakból állanak, azok mind az őrzési beosztás második rovatába jegyzendők be. Pl.

X. község.	Bocskovci	Ipartelep
	Csipravac	Major
	Glazsgye	
	Greda	
	Jezsinci	Ház-csoport

A szakaszparancsnok kötelessége gondoskodni arról, hogy a területen levő összes tereptárgyak az őrzési beosztásban bennfoglaltassanak.

Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a szomszédos őrsök és szakaszok határain levő egyes tereptárgyak az őrzési beosztásból ki ne maradjanak.

Minden egyes őrzési körlet alapos és előírt leportyázására szükséges idő pontosan és lekiismeretesen állapítandó meg, mert ahogy szűkre szabott idő a szolgálat kárára van, éppen olyan káros a túl hosszú idő kiszabása is, mert a leggyakoribb eset, hogy a csendőrök az így nyert szabadidőben a szolgálati előírások és szabályok ellen különféle módon vételnek.

Minthogy az őrzési körletek tartama lényegesen befolyásolja a szolgálat szabályszerű végzését, a legcélszerűbbek azok az őrzési körletek, amelyek rendes körülmények között 20—30 óráig tartanak, mért a hosszabb ideig tartó őrzési körletek túlságosan igénybe veszik a csendőrök erejét s azok emiatt idő előtt szolgálatképtelenné válnak.

Ahol a területi viszonyok megkívánják, hogy az őrzési körletek hosszabbak legyenek (pl. hegyes vidékeken), ott az idő kiszabásánál különös gondot kell fordítani arra, hogy a járőr tagjainak testi ereje a további szolgálatra is megkíméltesse.

Az őrskörlet körülményeihez képest az őrzési körletek rövidebbek is lehetnek. Egy őrskörlet nagysága normálisnak

tekinthető, ha legfeljebb 4 őrző van, melyek közül egy sem haladja meg a 30 órai időtartamot.

Amint a szolgálat érdeke, úgy a legénység testi erejének kimérése is úgy kívánja, hogy minden őrsön az éghajlati viszonyok szerint az őrzőket az évszakoknak megfelelően szabályoztassanak; a tereptárgyakat, ahol télen nem laknak, a téli őrzőbeosztásba nem kell felvenni, mert nem volna sem célja, sem értelme, hogy a legénység egésze veszélynek tétessék ki és ereje fölöslegesen vétessék igénybe.

Nyári és téli őrzőbeosztások összeállítása.

A nyári őrzőbeosztást a következők szerint kell összeállítani:

A rendszeres igazgatás és felügyelet alatt álló erdőket csak addig kell portyáztatni, ahol emberek laknak és dolgoznak.

Magas hegységeken a csendőrök csak addig a magasságig portyázzanak, ahol még legelők vannak.

A szolgálat szabályszerű kezeléséhez szükséges tehát, hogy az őrzőbeosztásban a nyári és téli őrzőbeosztások pontosan megjelöltesse.

Ha a nyári és téli őrzőbeosztás között nincsenek jelentősebb különbségek, akkor a »jegyzet« rovatban sorjában kell feltüntetni mindazokat a tereptárgyakat, melyek téli időben nem látogathatók s be kell jegyezni azokat a változásokat, amelyek az őrzőbeosztást távolság és portyáztatási idő tekintetében érik a látogatások számát, kilométereket és a portyáztatási idő tartamát ezen téli időre nézve (a feltételek számát).

Az olyan őrzőbeosztásnál, amely a nyári és téli időben való portyáztatásra érvényes az »Őrzőbeosztás« címfelírás alatt »Nyári és téli időszakra érvényes« irandó le. Ha a nyári és téli őrzőbeosztások között az eltérések közbe, jelentősebbek, a nyári és téli időszakra külön őrzőbeosztás állítandó össze.

De miután előfordul, hogy éppen magas hegységeken lévő tájakon, barlangokban és sziklakban fészkelik be magukat a közbiztonságra veszélyes egyének, mint ahogyan az az állam déli részén történni szokott, ahol a banditák és rablók egész nyáron át tanyáznak s a völgybe csak

azért jönnek le, hogy öljenek és raboljanak, ott ezen csak látszólag betelepítetlen hegységeket is portyáztatni kell.

Az ilyen tájakon legfontosabb teendő az, hogy ezen veszélyes egyének elhelyezkedéséről szerzett pontos adatok ismeretében ezeket a tereptárgyakat az őrzőbeosztásba felvegye.

Az ilyen tereptárgyakat az őrzőbeosztásba azokban az esetekben is fel kell venni, ha a közbiztonságra nézve veszélyes egyének nem tartózkodnának ott állandóan vagy hosszabb ideig, hanem csak nagyobb időközökben fordulnának ott meg.

A téli őrzőbeosztás összeállítására nézve a következőket irányadónak venni:

a) Télen a lakatlan tájakat nem kell portyáztatni. A téli őrzőbeosztásba tehát nem jegyeztetnek be azok a tereptárgyak, ahol senki sem lakik vagy ahol nagyon ritkán fordul meg valaki.

b) A téli őrzőbeosztásból kihagyandók az üres mezők, lakatlan hegységek, elhagyott és be nem telepített területek, stb. a téli szolgálatot tehát olyan helyekre, éjjeli szállásokra, olyan vidékekre kell kozlátozni, ahol emberek laknak vagy dolgoznak.

(Folytatjuk.)

HIREK

Schill Ferenc tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelője szeptember 6-án 9 órakor a budapesti Böszörményi-uti csendőrlaktanyában fogadta a Budapesten állomásozó csendőrtisztikar jelentkezését. A Budapesten állomásozó csendőraltisztkar jelentkezése szeptember 11-én fog megtörténni.

Dicséretetek. A m. kir. szombathelyi III. csendőrkörlet parancsnoka *Nagy Ferenc V.*, *Nagy István II.* és *Szijjártó Mihály* tiszthelyetteseket irodai segédmunkási minőségben tanúsított lankadatlan szorgalmukért, előjáróiknak hathatós támogatásáért, valamint példás kötelesség tudásukért és lelkiismeretes pontosságukért; *Horváth Ferenc I.* tiszthelyettes, mert mint szakaszparancsnok különböző előfordult bűncselekményeknél a nyomozást szakértelemmel és kitartó szorgalommal eredményesen irányította, minek folytán a tettesek az igazságszolgáltatásnak átadhatók voltak; *Urbán Lajos* tiszthelyettes, mert különböző előfordult bűncselekmények nyomozásánál, mint járőrvezető a nyomozást irányító szakaszparancsnokot fáradságot nem ismerő szorgalommal hathatósan támogatta, minek folytán a tettesek az igazságszolgáltatás kezére jutottak; *Takács János II.* őrmestert, mert irodai segédmunkási minőségben pontosan, lelkiismeret-

A KIHÁGÁSOK KÉZIKÖNYVE.

A CSENDŐRSÉG SZÁMÁRA IRTA
ÉLTHES GYULA DR.

ÁRA:

FÉLKEMÉNY BORITÓLAPPAL 5 PENGŐ,
TELJES VÁSZONKÖTÉSBEN 6 PENGŐ.

MEGRENDELHETŐ: BUDAPEST, VIII.
SZENTKIRÁLYI-UTCA 35., III. EM. 8.

T Á R O G A T Ó

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól! meri mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készült utánzatok. Hegedűk, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR

STOWASSER

kir. udvari
szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban,
Csendőröknek kedvezményes részleltetés!

tesen működött és példás magaviseletet tanusított; *Horváth György* és *Hanis József* csendőrt, mert egy elkövetett betöréses lopás nyomozásánál járőrzetöjüket 356 és fél órán át fáradságot nem ismerő szorgalommal és lelkiismeretes szolgálatukkal eredményesen támogatták; *Horváth István III.* őrmestert, mert a Kormányzó ur Öföméltósága legmagasabb személyének védelme érdekében több alkalommal Gödöllőn és Kenderesen teljesített őrszolgálatát mindenkor példás magatartással, kiváló buzgalommal és hűséggel látta el; *Bencze Antal* őrmestert, mert mint irodai segédmunkás fáradságot nem ismerő szorgalmat fejtett ki; *Ternóczky Sándor* tiszthelyettest, mert irodai segédmunkási szolgálatát példás és lelkiismeretes pontossággal látta el, előjáróit hathatósan támogatta; *Németh Kálmán* őrmestert, mert különböző előfordult bűncselekmények kinyomozásánál járőrzetöjét lelkiismeretes szolgálatával eredményesen támogatta, nyilvánosan megdicsérte.

Elöléptek: A m. kir. pécsi IV. csendőrkerületben törzs-őrmesterré: *Keszthelyi István* és *László József* őrmesterek. Őrmesterré: *Schmoll István*, *Tóth János IX.*, *Palczer János*, *Papp József IV.*, *Czirok Sándor*, *Kiss László II.*, *Leicht Konrád*, *Bodnár Antal*, *Kardos József III.*, *Kovács György I.*, *Dóra István*, *Bogár István*, *Müller János* és *Máté József* csendőrök. — A m. kir. szegedi V. csendőrkerületben őrmesterré: *Kovács István X.* és *Faragó János I.* csendőrök.

Házasságot kötöttek: A m. kir. pécsi IV. csendőrkerületnél: *Szabó Lajos II.* tiszthelyettes *Tautner Juliannával* Karádon; *Orbán Lajos III.* tiszthelyettes *Keller Máriával* Beremenden; *Bukos Miklós* törzsőrmester *Mezei Erzsébettel* Gyulán; *Máté Mihály* őrmester *Iregi Ilonával* Nagyberényben és *Bors József* őrmester *Farkas Juliannával* Bátaszéken. — A m. kir. szegedi V. csendőrkerületnél: *Papp Sándor* tiszthelyettes *Kovács Ilonával* Szentesen.

Eladó a veszprémi csendőriskola 3 lámpás Western rádiófelvevőkészüléke egylámpás erősítővel, fejhallgatókkal,

Conus hangszóróval (Western típus), új akkumulátorokkal és antenna anyaggal együtt 480 pengő alkalmi árért. Érdeklődők forduljanak a veszprémi osztály segédtisztjához.

Kérelem. *Nagy Pál* kovács mestert, aki a somogy-megyei Miháld községben született 1898-ban s utolsó lakóhelye Budapest (VIII., Németh-u. 15. sz.) volt, keresi *Nagy Ferenc* dombovári őrsbeli csendőr s kéri bajtársait, hogy amennyiben őrskörletükben nevezettnek nyomára akadnának, sziveskedjenek ezt vele közölni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóink szíves figyelmébe!

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, lehetőleg félhasábosan és írógéppel vagy legalább is olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk felvilágosítást, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. Ha jelige nincs megjelölve, a szerző nevének kezdőbetűit és lakóhelyét tüntetjük fel. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levélben senkinek, válaszbélyeget tehát felesleges beküldeni. Jeligétül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert a gyakran használatos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. — Büntetőjogi vonatkozású vagy közérdekű csendőrségi kérdésekre a Csendőr Lekszikon rovatban válaszolunk. Az előfizetést kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám”.

Özv. Sztankovics Sándorné, Rákoskeresztúr. A szegénységi bizonyítványok kiadására vonatkozólag a 72.500—1914.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — —	16.80 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben	— — — — —	19.50 „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju	— — — — —	18.50 „
Ugyanaz extra finomban	— — — — —	25.60 „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelen van raktáron, tollforgótokkal együtt	— — — — —	8.80 „

a 39 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

FIGYELEM! A legmesszebbmenő fizetési feltételek! Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

Hegedű
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók. Művészi javít, legjobb hurokat készít. Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára

Egyedüli magyar hangszergyár az országban

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Csendőrségnek részletfizetés kedvezmény

A Csendőrségi Lapok részére HIRDETÉSEKET

kizárólag **Balogh Sándor** hirdetőirodája

V., Bálvány-utca 12. **vesz fel.** Telefon: Aut. 157—83.

Mindenemü megkeresések erre a címre intézendők.

Írógépek Remington, Royal, Underwood, Adler, Ideal, Monarchésegység írógépek havi 20-40 pengős részletre is. „Energia” Alkotmány-u. 31. Mezőgazdák mellett.

TELEFON: 141—05.

TELEFON: 141—05.

BUTOR olcsó és jó minőségben részletre is **DORMAN BÉLA**

asztalos mesternél Budapest, VIII., József-körut 25.

B. M. I. sz. rendelet azt az általános irányelvet fekteti le, hogy szegénységi bizonyítványt annak lehet kiadni, akinek jövedelme nem nagyobb, mint a lakóhelyén szokásos közönséges napszám. Budapesten az illetékes hatóságok nem támasztanak nehézségeket, vidéken azonban itt-ott fenakadások fordulnak elő. Miután a szegénységi bizonyítvány kiadása tekintetében a főszolgabíró dönt, forduljon kérelmével az illetékes gödöllői főszolgabíróhoz. Nem hinnők, hogy a kérelmét megtagadnák, különösen ha szóvá teszi, hogy a bizonyítványra árva gyermeke elhelyezése érdekében van szüksége. Kérése második részére nem adhatunk érdemleges felvilágosítást, amíg nem tudjuk, hogy a telekadományozás mely évből kelt, mi a határozat vagy végzés száma, milyen címen kapta a telket? Ki az az ügyvéd, akinek fizetett, van-e erről nyugtája?

Vásártér. Nyugdíjba beszámítható idő és nyugdíjösszeg kiszámításával nem foglalkozhatunk, mert hosszadalmas, az időnkkel pedig nagyon is takarékoskodnunk kell. Olvassa el lapunk 1924. évi 9. számában »F. J. tiszthelyettes, Nagy-orosi« jeligére küldött üzenetünket, ott pontosan megírtuk, hogyan kell ezeket a számításokat eszközölni.

Okszerü gazdálkodás. A Cs—20. utasítás III. fejezetének 13. pontja értelmében az ideiglenesen vagy tartósan vezényelt napibetétjeiket visszakapják.

Nagyvárad. Olvassa el lapunk folyó évi 24. számában »Alpár« jeligére küldött üzenetünket. A kérvényt szolgálati uton a kereskedelemügyi miniszter urhoz kell felterjeszteni. Igényjogosultsági igazolványra szüksége van. A pályázatokat különben a Budapesti Hírlapban közlik, kísérje azt figyelemmel.

Z. Gy. törzsörmeister, Tiszafüred. Legutóbbi számunk lekszikon rovatában talál erre vonatkozólag felvilágosítást.

Vízsga. Olvassa el lapunk folyó évi 18. számában »Reménység« jeligére küldött üzenetünket. Előre semmit sem kap, csak a vizsga után az említett üzenetünkben ismertetett feltételek mellett.

Vasérc. A Btk. 342 §. alapján magánindítványra.

Muskáti. 1. Olvassa el lapunk folyó évi 14. számában közölt 96. sz. lekszikon kérdést s az arra adott választ. 2. Olvassa el lapunk 1925. évi 5. számában »L. J., Mecsek-szabolcs« jeligére küldött üzenetünket.

K. II. 1. A koronaörségi legénység létszáma 24 fő, ebből 3 lehet nő. 2. Örszolgálat. 24 órai szolgálat után ugyanannyi szabadidő, de ezeken a napokon oktatás van, naponta

néhány óra. 3. Ugyanugy, mint a csendőrségnél. 4. Ha átvesszik, a csendőrségnél elért rendfokozata megmarad. 5. Ugyanannyi, mint a csendőrségnél.

Honvág. 1. Mindenesetre kérheti. Örskihallgatáson adja elő az ügyet. Hogy aztán engedélyezik-e vagy sem, azt nem tudhatjuk. 2. Az állami rendőrséghez jelenleg nincs felvétel. Közvetlen átlépés esetén a csendőrségi szolgálati időt a nyugdíjba beszámítják. A csendőrségnél viselt rendfokozatot nem kaphatja vissza a rendőrségnél, mert a rendőrségnél nincsenek katonai rendfokozatok. Véglegesítés után rendőrré lép elő. A felvételt a rendőrfőparancsnokságtól (Budapest, Mosoni uti rendőrlakktanya) vagy akármelyik rendőrfőkapitányságtól is kérheti, de mint mondtuk, most felvétel nincs.

Sárkeresztes. A rendőrségnél teljesített szolgálatát mindenesetre igazolnia kell, hogy nyugdíjidejébe beszámíthassák. Annak idején kellett leszerelési vagy elbocsátási igazolványt kapnia, az is elegendő volna. Ha az nincs, esetleg vannak Csonkamagyarország területén volt rendőrségi előjárói, azoktól kérjen igazolványt. Esetleg Komáromban élő ismerősei után próbálja ezeket az igazolványokat beszerezni. Ha mindez semmiképpen sem sikerül, akkor szolgálati uton tegyen jelentést a belügyminiszter urnak (VI. b. osztály) s kérje a rendőrségi szolgálatának a külképviselési hatóságaink útján való igazoltatását. Igyekezzen, mert máris elkésett egy kissé.

Vitatkozó. A jeligéje nagyon közismert s 'közhasználatu szó, más alkalommal a saját érdekében válasszon ügyesebb jeligét. Kérdéseire a válasz: 1. Az 1913. évi 9782/eln. 2. H. M. rendelet 1. pont a) és d) alpontjai értelmében megilleti. A kerületi parancsnokságtól kell szolgálati uton kérni az odaitélést. 2. Az 1925. évi 9. sz. Csendőrségi Közlöny mellékleteként kiadott 156.600/VI. b. 1925. sz. B. M. rendelet 2. §. 2. pontjának e) alpontja alapján menet is és jövet is az említett rendelet 4. §-a szerinti egynegyed napidíjra igényjogosult, de orvosi bizonyítvánnyal kell igazolnia, hogy önhibáján kívül betegedett meg. Örskihallgatáson adja elő az ügyét.

Firtos 78. A beküldött összeggel előfizetését jövő évi augusztus hó 31-ig rendezte. Csendőr egyének alapszabályaink értelmében a rendes előfizetési összegnek a felét fizetik.

Pancsova. 1. Még nem rendezték ezt a kérdést. 2. A Szut. 567. pontjának utolsó bekezdése a járőrvezető jelvényt rendszeresíti, de a viselésére még nincs kint rendelet. Ren-

OPERA RUHÁZATI VÁLLALAT

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak,
selymek, fehérneműek, szőnyegek a
csendőrség tagjainak készpénzárban,
8 havi részletfizetésre

Ugyanilyen feltételek mellett árusítunk: vas- és
rézágákat, gyermekkocsit, sodronybetétet,
matracot stb.

KIVÁNATRA ÁRJEGYZÉKET KÜLDÜNK!

Elsőrendű német gyártmányu KERÉKPÁROK és VARRÓGÉPEK

véglegesített csendőröknek előnyös
részletfizetésre kaphatók

Kerékpár-, Varrógép- és Gramofonkereskedés

RÓNA ÉRNŐ

VI., Podmaniczky utca 71. szám.

A Csendőrségi Lapokban

csak olyan teljesen megbízható cégek hirdetéseit
közöljük, amelyektől olvasóink bizalommal vá-
sárolhatnak. Annak a cégnek a hirdetését, amely
ellen a legkisebb jogos kifogás merül fel, azon-
nal töröljük, miért is kérjük olvasóinkat, hogy
minden felmerült panaszt velünk közölni szi-
veskedjenek.

dezés alatt álló kérdés. 3. Csizma vagy csizmaanyag rendelkezése nem kötelező, de az előirt mennyiségű lábbelivel minden csendőrnek el kell látva lennie. Magánuton is beszerezheti, de teljesen szabályosnak, előírássnak kell lennie.

Okos ember hallgat. 1. A Szut. 287. pontjának 5. bekezdése értelmében a járőr kispihenőn étkezhetik, kalapját és szerelvénnyét maga mellé leteheti, ruházatát pedig kizárólag szárítás céljából leveheti. 2. Nem lehet. A kérdés rendezés alatt áll.

K. A., Diósgyőr. Ez rendezés alatt álló kérdés s hogy jelenleg mi az irányadó, azt az előjárók szabályozták, amint bizonyára szabályozták önre vonatkozólag is.

Mindent a hazáért. A leírás ügyes és arra vall, hogy történelmi vonatkozású kérdésekkel szívesen foglalkozik s hogy nemzetünk történelméből ki tudja olvasni azokat a tanulságokat, amelyekre bizony soha olyan nagy szükségünk nem volt, mint ezekben az időkben. Amit leírt, önmagában egy cikknek nem felel meg, de a gondolatait használja fel azok erősítésére, akik talán gyengébb fából faragott magyarok önnél. Az imát mai számunkban közöljük.

B. J. csendőr, Budakeszi. Az 1926. évi 3. sz. Csendőrségi Közlönyben közzétett 121.400/efn. VI. c. 1925. sz. belügyminiszeri rendelet A. fejezet II. pontja értelmében a csendőr rendfokozatuak az altisztek állományába tartoznak. Épp így a próbacsndőrök is altisztek.

Adria. 1. Erdőgazdasági szakiskola Esztergomban és Királyhalmán van. Egy-egy tanfolyam tartama egy év, jelenleg azonban nem működik. 2. Válasz a lekszikon rovatban.

Szeptember végén. 1. A Szut. 287. pontja értelmében minden közbiztonsági szolgálatban eltöltött időnek az egyharmada pihenő. Szolgálatban eltöltött időnek a szolgálatba indulástól a bevonulásig eltelt időt kell tekinteni, abba tehát a pihenő idejét is bele kell számítani. Ön példát hoz fel, amely szerint a járőr 12 óra hosszáig pihenő nélkül egyfolytában nyomozó szolgálatban állott s utána a laktanyába beérkezett. Szándékosan irtuk, hogy beérkezett, mert a járőr szolgálati értelemben vett bevonulása csak a pihenő idejének letelte után történik meg. Az azonban természetes, hogy a járőr a szolgálatból a laktanyába való visszaérkezésekor az őrsparancsnoknál jelentkezni köteles, amikor beszámol az eredményről, de utána megkezdheti a pihenőjét s a járőr bevonultatása a szolgálati havi füzetben csak a pihenő után történhetik meg. A példával kapcsolatban az ön tulajdonképeni kérdése az, hogy a pihenés nélkül teljesített 12 órai szolgálat után mennyi pihenőt kell

engedélyezni, illetve felszámítani. Amint ön írja, egyesek azon a véleményen vannak, hogy a szolgálatban pihenés nélkül töltött idő egyharmadát kell pihenő gyanánt hozzáadni a szolgálatban töltött időhöz, ebben az esetben tehát 12 órához annak harmadrészét, 4 órát. Ebben az esetben a járőr 16 órai szolgálat után csak 4 órát pihenne, ami a Szut. említett rendelkezésével ellentétben áll. A szóban forgó 12 órához pihenő gyanánt 6 órát kell hozzászámítani, így a szolgálatban eltöltött idő (pihenővel együtt) kitesz 18 órát, annak a pihenőre számított egyharmada 6 óra s így ezzel a számítási móddal a Szut. említett rendelkezésén csorba nem esik. Akik másként próbálják a kérdést felfogni s magyarázni, azok nem veszik figyelembe azt, hogy a szolgálatban eltöltött időbe a pihenés idejét is bele kell számítani. Ilyen esetekben tehát a pihenés nélkül egyhuzamban teljesített szolgálati időhöz annyi időt kell pihenő gyanánt hozzáadni, hogy az így kialakult szolgálati időnek legyen egyharmada a pihenő ideje. Más szóval: a pihenő nélkül teljesített szolgálat idejét kétharmadnak kell venni, harmadik harmad a pihenőre esik. Így pl. egy járőr 10 órát tölt pihenő nélküli szolgálatban. Ez az idő az összes szolgálatban töltött idő kétharmada, fele az egyharmada, az kitesz 5 órát, ezt hozzáadva a 10-hez, kijön a tulajdonképeni szolgálati idő: 15 óra. Helyesen számítottunk, mert 15 óra egyharmada 5 óra s marad a pihenő nélküli szolgálatra kétharmad: 10 óra. Még egy példa: a pihenő nélkül egyhuzamban teljesített szolgálat ideje 7 óra. Fele ennek az időnek 3 és fél óra, amit pihenőre számítunk. A kettő összege: 10 és fél óra. A számítás helyes, mert 10 és félnek az egyharmada 3 és fél. 2. Olvassa el az örsön is meglévő (füzetelaku) 156.600/VI. b. 1928. sz. B. M. rendelet 7. §. 4. pontjának 1. bekezdését. Csak az őrs-állomás székhelyén kívül egyhuzamban teljesített 12 órai szolgálat után lehet egy adag vezénylési pihenőt felszámítani.

Szénmedence. 1. Olvassa el mai számunkban »Szeptember végén« jelígre küldött üzenetünk 2. pontját. 2. Csak abban az esetben, ha az állomáshelyen kívül töltött szolgálat ideje 12 órát kitesz.

Szeretném tudni. 1. Ha az említett 15 napi szolgálatát hitelt érdemlően be tudja igazolni, akkor nincs megszakítás. Vagy előjáróit kérje, hogy állítsanak ki nyilatkozatot, amelyben a szóban forgó szolgálati időt igazolják. 2. Az a kerületi parancsnokság dönt az ügyben, amelyiknek az állományából annak idején leszerelt. Örskihallgatáson adja elő ügyét, kérve annak továbbterjesztését.

**12 havi részletre
bútort**

BLEIER Rákóczi-út 30. Félemelet.

kaphat háló-, ebédlő-,
úriszoba- és konyha-
a legolcsóbbtól a leg-
drágább kivitelig. —o—

Előleg nélkül, hattól-tíz havi részletre

szekrények, matraccok, Bergere- és szalongarnitúrák, ebédlő-
székek, átvétők, szőnyegek, paplanok, sodronyok, vaságyak

RÉVAL, VII. kerület, Wesselényi utca 10 szám.

Butorhitel

a csendőrség tagjainak Sándor Ignác
butoráruháza. Budapest, VI., Dessewffy-
u. 18-20 (Nagymező-u. és Vilmos császár-
ut között). Szállít
készpénzárban kedvező fizetési feltéte-
lekkel **elsőrendű butorokat.**

„CORVIN” BUTORCSARNOK

Részletre olcsón! Dohány-utca 39.

A közalkalmazottak bevásárlási forrása.

BUTORCSARNOK

ERNST GYULA, Budapest, VII., Dohány-utca 33.

(Klauzál-utca sarok) és Dohány-utca 50.

Mindenféle butorok és lakberendezési tárgyak óriási választékban. A csendőrség tagjainak jutányos ár és kedvezményes fizetési feltételek. Vidékre csomagolás.

BUTOR részletre olcsón VI., 0 Budapest 3.

Postások és rendőrség szállítója.

A világ legjobb hangszerei: hegedű, zongora, harmonika, harmónium, gramofon stb.

Reményi Mihálynál

Budapest, VI., Király-u. 58—60

Öfensége Dr. József Ferenc kir. herceg ka-
marai és a Zeneművészeti Főiskola szállítója.
Csendőröknek kivételes részletfizetési kedvezmény.

Minden hangszerről külön-külön árjegyzék díjmentes.

Legény a gáton.

Regény

Irla: BARÉNYI FERENC

(26).

Czauber örmester átvette az iratokat és lassan lapozgatva kérdezte.

— Mit csinálnak itt a mérnök urak?

— Köolaj után kutatunk uram. Mi a francia ásványolaj-kutató, lepároló és finomító társaság párisi központjának a mérnökei vagyunk. Ez itt uram, ez az irás a megbízólevelünk.

Az idősebbik mérnök Czauber örmester mellé állt és az ujjával rábökött az írásra.

— Mint ebből láthatja uram, társulatunk azzal a feladattal küldött minket ide, hogy köolaj után kutassunk. Itt a kutatási jogositvány, amit az önök hatóságától kapunk. Ez meg uram a telektulajdonos, Kahán Efrem urnak az elismervénye, hogy a kutatási jogot társaságunknak eladta.

Czauber örmester mindent pontosan feljegyzett és aztán azt kérdezte.

— Utlelevelünk nincsen?

— De van kérem. Itt vannak uram az utleveleink.

Czauber örmester a legapróbb részletekre kiterjedő alapossggal böngészte át az utleveleket. Teljesen rendben voltak. A párisi osztrák-magyar követség láttamozta az utleveleket és három hónapi tartózkodást engedélyezett Magyarországon. Az utlevelekre rávezetett láttamozások az előirt jelentkezések teljesítését tanusították. Czauber örmester minden írást rendben talált, de azért a jegyzőkönyvecskéjébe az utlevelek adatait is hiven feljegyezte.

— Köszönöm uraim, — mondta Czauber örmester, amikor visszaadta az iratokat. — És most éppen mit csinálnak az urak?

— Most éppen déli pihenőnket tartottuk uram, egyébként mérünk és rajzolunk, — felelte az idősebbik mérnök, az arcára már szinte rámerevedő állandó udvarias mosolygással. Czauber örmester a szöglábu rajzasztalhoz lépett.

— Hadd lám, mennyire haladtak már az urak?

A mérnökök követték Czauber örmestert és idegesen lapozgatva kotorásztak a rajzpapírgöngyök között.

— Tulajdonképen, uram, még nem sokra mentiünk. Ez az első helyszínelvétel. Ez a vázlat uram. Erre, illetve ennek alapján csináljuk meg a tervrajzot. Ebbe majd bele-rajzoljuk, hová jöjjön a furótorny, a gépház, az üzemi épületek...

Czauber örmester és Gál örsvezető figyelmesen nézték a rajzokat, de nem tudtak rajtuk eligazodni, mert ilyen mérnöki tervrajzokat még sohasem láttak. Vázrajzok voltak, nekik ismeretlen és érthetetlen jelzésű térképvázlatokkal.

— Aztán biztosan remélik az urak, hogy köolajat kapnak itt a Kárpátokban? — kérdezte Czauber örmester és érdeklődve nézte a földön heverő műszereket.

A mérnökök megint arra a tulzott nyájasságu mosolyra huzzák a szájukat.

— Ó igen, uram, egészen bizonyos. Megbízható geológiai adataink vannak. Ó igen, uram, a Kárpátok... Hát hiszen éppen a Kárpátok uram. Óriási magas hegység uram, tömör, nagy súlyával mindensetre hozzájárulhatott a nagy nyomáshoz, mely óriási hőben az őskori állatok zsiradékából köolajat termelt.

— Furtak már?

— Ó nem, uram, az csak azután jön, mikor már mindent pontosan felmértünk.

— És a talajban találtak-e az urak olyan nyomra, amiből a köolaj jelenlétére lehet következtetni?

— Óh igen, uram, itt is van kérem egy pár kö, amelyekben vannak köolajcseppek.

De, azt hiszem, nagyon mélyre kell furni, míg az igazi köolajra találunk az urak?

A mérnökök homloka ráncot vetett, álmatag szeme révetegen nézett, mintha mélyen gondolkodna.

— Ó nem hiszem, uram. Számításom szerint a századik... — kissé töprengett, aztán nagy örömmel, nevetve kivágta, — méternél már köolajat kapunk.

— Hát sok pénzt fizettek Kahánnak a kutatási jogért? — kérdezte Gál Imre a mérnöktől. Az álmatag szem hunyorgva pislogott és a merev mosolygás még barátságosabbra szélesedett.

— Ó, kérem, nem szolgálhatok, uram. Nem tudom. Mi csak mérnökök vagyunk uram. Az anyagi részt a igazgatóságunk kereskedelmi osztálya intézte.

— Azt hiszem busásan megfizették, — mondta Czauber örmester és az álmatag szemek most öfeléje pislogtak.

— Lehet, uram, lehet. De ezerszeresen megtérül. Mert jó üzlet, uram, kitünő üzlet.

Czauber örmester és Gál örsvezető elkészöntek és aztán szótlanul mentek tovább. A lágy, szőke szemöldökök alatt az álmatag kék szemek vidáman hunyorgattak. Sűrű hajlongások közepette, valami különös hangsúllyal csengett a csendörök után:

— A viszontlátásra, uraim! A viszontlátásra.

Czauber örmester a gondolataiba mélyedve haladt. Gál örsvezető hallgatagon ment mellette, várta, hogy örsparancsnoka mit szól majd. Amikor az utkanyarulatot eltakaró sziklafalhoz értek, Czauber örmester lelapult a sziklafalra és levette a kalapját. Gál örsvezető követte a példáját és a mohás sziklán hozzácsuszott. Czauber örmester elővette a messzelátóját és a nagy vászonernyő felé irányozta. Gál örsvezető a járörtáskájából kisedte a magáét és ő is a nagy vászonernyő után kémlelt. Csakhamar szembekapták mindketten. A lencse élesen határoló körében két összeölelkedett táncoló alak mozgott. Fehér ruhájukban, mint két ugra-bugráló jegesmedve rugták a gyepet.

— Ugyancsak vigan vannak.

— Mintha csárdást táncolnának. Vajjon hol tanulhatták ezek a franciák?

— Nem csárdás az, csak olyanféle.

A táncolók elengedték egymást és fáradtan a fübe hemperedtek. Rágyujtottak. Kékes füstfelhők táncoltak most a nagy vászonernyő körül.

A messzelátók visszakerültek a járörtáskába. Czauber örmester indított. A kalapot még a kezükben tartva, óvatosan kuszta le a sziklafalról és észrevétlenül érték a fordulóhoz, ahol hirtelenül gyorsan bekanyarodtak a hazafelé vivő utra.

— Mit szölsz hozzá?

Kérdezte Czauber örmester és Gál örsvezető fejcsóválva válaszolt.

— Igazán nem tudom, hogy hányadán vagyunk. Akármennyire rendben is vannak az írásaik, mégis nagyon gyanusak.

Czauber örmester nem felelt. Elgondolkozva ballagott. Gál örsvezető egy darabig várta, hogy Czauber örmester megszólaljon. De hiába várt. Czauber örmester némán, töprengve ment mellette. Szótlanul haladva jókora utat tettek meg már, amikor Czauber örmester egyszerre azt mondta.

— Nekem is nagyon gyanusak.

— Mit gondol örmester ur, mit csinálnak ezek tulajdonképen?

Czauber örmester vállat vont.

— Annyi szent, hogy nem köolaj után kutatnak.

— Én is azt hiszem. Más dolog lesz ebből. Gyanus, hogy éppen a határon.

— Ez az. Éppen itt, ahol hatszáz esztendeje bejöttek a tatárok, — felelte indulatosan Czauber örmester.

— Mégis, hát mit gondol, örmester ur, hogy mit csinálnak ezek? — kérdezte kíváncsian Gál őrsvezető.

— Térképet.

Gál őrsvezető is erre gondolt kezdettől fogva, mégis amikor Czauber örmester határozott szavában szinte testet öltött a lelkében fogant gyanu, megdöbbsent. Töprengve hangosan tünődött.

— Csinálni kellene valamit. Dehát mit?

Czauber örmester idegesen rángatta a vállát.

— Ezen gondolkozom már egész uton. Sosem láttam még ilyenfajta tervrajzokat, nem tudom megítélni, hogy mérnöki tervek-e vagy térképvázlatok.

— Én is most láttam először.

— Azon gondolkodtam, hogy van-e a környéken valaki, aki franciául tud. Ugy le tudnám leplezni a társaságot.

— Szilvia, az oláh pap leánya.

Czauber örmester mérgesen legyintett a kezével.

— A, tud is az franciául, oláhul tud csak.

— De azt mondták a postán, hogy tud.

Czauber örmester pillanatra megállt s amikor megint elindult, megjegyezte.

— Még ha tudna is franciául, akkor sem használhatnám tolmácsolásra, mert nem bizom meg benne.

— Persze. Erre én nem is gondoltam. De hát mégis, örmester ur, mit lehetne csinálni?

— Vargabetűvel megyünk haza, nem egyenesen. Utba-ejtjük a szolgabírói hivatalt és megjelentjük a dolgot a főszolgabíró urnak.

Ettől aztán mindketten megnyugodtak. A főszolgabírót a hivatalban találták. Amikor hatszem között bizalmasan megjelentették, hogy mit észleltek odakint a határon, a főszolgabíró szokatlanul nyájasan ülőhellyel és szivarral kínálta meg őket. Gépies, ideges mozdulattal hátrasimitotta a sápadt homlokába hullt fekete hajfürtöket. Szivarra gyújtott és dus, sötét szemöldöke alatt különösen aprónak látszó, fekete szemeit nyugtalanul hol Czauber örmesterre, hol Gál őrsvezetőre vetette.

— Semmi baj, megnyugtathatom magukat. Nagyon helyes, bejöttek megjelenteni a dolgot, dehát mint mondom, nincs semmi ok az aggodalomra. Ezek igazán francia mérnökök és valóban kőolaj után kutatnak. Nagy dolog lesz kérem. Korszakalkotó nagy dolog. Nagyon kedvező hatással lesz az egész járásomra. Fellendül itt ipar, minden. Ez a földhözragadt, szegény nép munkához lát, kenyérhez jut. Valóságos áldás lesz kérem ez a felfedezés. Hát szóval ezeket a mérnököket hagyják csak békében, hadd mérjenek háborítatlanul. Rendben van minden irásuk és szabályszerűen jelentkeztek nálam.

— Erről nem tudtam, — felelte egyszerűen Czauber örmester. A főszolgabíró restelkedve vakarta meg a tarkóját.

— Megfeledkeztem róla. Elfelejtettem, hogy az őrparancsnokságot is értesíteni kellene. Persze, jó lesz. Kiadom a járásbeli összes őröknek, hadd tudjanak róla. Nehogy a mérnököket a munkában megzavarják. Különben mi ujság a körletében.

Kérdezte a főszolgabíró Czauber örmester, aki szárazon felelte.

— Nincs semmi különös.

— Nohát jól van akkor. Köszönöm, hogy idefáradtak.

Barátságos kézszorítás után kikísérte őket az ajtóig és aztán hamar betette utánuk az ajtót.

Amikor már az országutra értek, azt mondta Gál őrsvezető.

— Ami azt illeti, örmester ur, úgy gondolom, hogy nem lettünk okosabbak.

— Nem, — felelte Czauber örmester és a vállát idegesen rángatva folytatta. — Én nem tudom ezt a dolgot ilyen könnyen félvállról venni.

— De hát mit is csinálhatnánk? Ha a főszolgabíró ur vállalja a felelősséget...

Gál őrsvezető nem fejezhette be a megkezdett mondatot, mert Czauber örmester indulatosan a szavába vágott.

— Akkor se. Holnap bemegyek a százados urhoz és megjelentem neki az egész dolgot.

Az országuton előttük egy magas, darócruhás férfi haladt. Amikor maga mögött lépéseket hallott, megfordult s aztán alázatosan kapta le a kalapját.

— Szerencsés jó estét kívánok.

— Jó estét, Mihálka. Hát csak így gyalogszerrel? — kérdezte Czauber örmester. Mihálka János nevetve válaszolt.

— Hát bizony csak így gyalog az én két szürkém. Dehát nemsokára lesz már lovam.

— Ugyan?

— Most voltam a takarékbán. Felvettem egy kis pénzcskét és a jövőheti vásáron megveszem a lovat.

— Hát minek magának ló, hiszen van a postának.

— Van az igaz, de azzal én nem sokra megyek. Mert csak a posta lovait hajtom és tetszik tudni, mint postakocsis csak sovány kis fizetést kapok. Abból nagyon keservesen élek meg a családommal. Hanem ha lesz lovam, akkor postajáratot bérelek. Én szállítom majd a vasutig a postát. Akkor az enyém lesz az egész viteldij. Az már aztán hoz a konyhára.

— Szó sincs róla, ezt egészen szépen kitervelte, de ám az a bökkenő, Mihálka, hogy ehhez kettő kell.

Mihálka meghökkent.

— Kettő? Nem értem, örmester ur, — mondta zavartan.

— Hát úgy, hogy nem elég csak a maga elhatározása. A fontos az, hogy mit szól ehhez a posta?

Mihálka fellélegzett és nevetve intett a kezével.

— No, de rámijsztett az örmester ur. Megijedtem már, hogy nem sikerülhet a tervem, amelynek már előre örvendtem. Hála Istennek nincsen semmi baj. Megbeszéltem én ezt már a nagyságos asszonnyal, szerződést kötök a postakincstárral.

— Ugy már igen. Hát csak sikerüljön. Sok szerencsét hozzá.

— Köszönöm szépen, örmester ur. Adja Isten, hogy sikerüljön, mert bizony tessék elhinni, nagyon rámfér egy kis szerencse. Hej, hát legjobb lett volna, ha a csendőrségnél maradtam volna. Ezerszer megbántam, hogy kiléptem. De hát tudja a jó Isten, hogyan ment el akkor az eszem. Megnősültem, itt a család, a sok éhes száj, kevés a kereset. Azért muszáj kérem alaposan utánanézni, hogy többet tudjak keresni.

— Persze, persze, — mondta szórakozottan Czauber örmester. Aztán egyszerre letompította a hangját. — Mondja csak, Mihálka, nem ismeri azt az embert, aki most megy be Husshoz?

(Folytatjuk.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados,

HELIOS-nyomda Budapest, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.